

Mededeling van de Commissie betreffende richtsnoeren aan de lidstaten voor het actualiseren van de nationale energie- en klimaatplannen voor de periode 2021-2030

(2022/C 495/02)

De recordhoge energieprijzen sinds de tweede helft van 2021, nog verergerd door de ongerechtvaardigde en onwettige militaire agressie van Rusland tegen Oekraïne, zorgen voor een krachtige impuls om de uitvoering van de Europese Green Deal te bespoedigen en de veerkracht van de energie-unie te versterken met een versnelling van de transitie naar schone energie en het beëindigen van de afhankelijkheid van Russische fossiele brandstoffen. Tegelijkertijd hebben recente extreme weersomstandigheden de energievoorziening nog meer onder druk gezet, gevolgen gehad voor de oogsten en de binnenvaart en het welzijn van de burgers aangetast, wat een duidelijke waarschuwing is voor de noodzaak van aanpassing aan de gevolgen van klimaatverandering.

Die recente ontwikkelingen onderstrepen de relevantie van geïntegreerde planning voor het energie- en klimaatbeleid. Een sterke energie-unie en gecoördineerde klimaatactie zijn nu meer dan ooit een voorwaarde voor solidariteit, welvaart en duurzaamheid in de Europese Unie. Om op korte termijn de energiezekerheid te vergroten en de rechtvaardige transitie naar klimaatneutraliteit te versnellen, moeten de lidstaten en de Europese Unie voortbouwen op de kracht van het op Europees niveau ingestelde governancestelsel.

Bij de verordening inzake de governance van de energie-unie en van de klimaatactie (hierna “governanceverordening”)⁽¹⁾ wordt een flexibel maar robuust governancestelsel ingesteld voor transparante en wederzijds versterkende samenwerking tussen de EU-lidstaten en de Europese Commissie. Dit draagt bij tot een consistente aanpak van het energie- en klimaatbeleid en gecoördineerde actie in de lidstaten.

De nationale energie- en klimaatplannen (hierna “nationale energie- en klimaatplannen”) zijn het centrale strategische planningsinstrument in het kader van de governanceverordening. De nationale energie- en klimaatplannen bieden voorspelbaarheid van investeringen op korte, middellange en lange termijn, vooral in onzekere tijden, en zijn cruciaal voor het aantrekken van massale investeringen ten behoeve van de collectieve ambitie van klimaatneutraliteit en voor een eerlijke en rechtvaardige transitie, met behoud van energiezekerheid en betaalbaarheid. Zij helpen de lidstaten om samen de energie- en klimaatdoelstellingen van de Europese Green Deal, de Europese klimaatwet⁽²⁾ en het Fit for 55-pakket van voorstellen⁽³⁾ te verwezenlijken, waaronder de hogere ambitie inzake energie-efficiëntie en hernieuwbare energie en de internationale verbintenissen van de EU in het kader van de Overeenkomst van Parijs.

De nationale energie- en klimaatplannen spelen ook een sleutelrol bij de uitvoering van het REPowerEU-plan⁽⁴⁾ in het licht van de toegenomen uitdagingen voor een veerkrachtiger energie-unie. Sinds het begin van de energieprijsstijgingen medio 2021 heeft de EU uitgebreide en op maat gesneden noodmaatregelen genomen om de door de jongste geopolitieke ontwikkelingen veroorzaakte energiecrisis het hoofd te bieden. Dit zal de energie-unie in de aanloop naar 2030 en daarna een nieuwe vorm geven. IN de nationale plannen moet rekening worden gehouden met de kritieke uitdagingen van energiezekerheid en betaalbaarheid. Dit omvat de noodzaak om de energievoorziening snel te diversifiëren, een consistent tijdschema voor gasopslag⁽⁵⁾ te ontwikkelen, rekening te houden met de dringende vermindering van de vraag⁽⁶⁾ en noodmaatregelen om de hoge energieprijzen aan te pakken en solidariteit te versterken⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Verordening (EU) 2018/1999 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 inzake de governance van de energie-unie en van de klimaatactie (governanceverordening) (PB L 328 van 21.12.2018, blz. 1).

⁽²⁾ Verordening (EU) 2021/1119 van het Europees Parlement en de Raad van 30 juni 2021 tot vaststelling van een kader voor de verwezenlijking van klimaatneutraliteit (“Europese klimaatwet”) (PB L 243 van 9.7.2021, blz. 1).

⁽³⁾ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's “Fit for 55”: de EU-klimaatdoelstelling voor 2030 bereiken op weg naar klimaatneutraliteit, COM(2021) 550 final; Pakket “waterstof en koolstofarm gas”, (COM(2021) 803 final en COM(2021) 804 final).

⁽⁴⁾ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Europese Raad, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, REPowerEU-plan van 18 mei 2022 (COM(2022) 230 final).

⁽⁵⁾ Na goedkeuring van Verordening (EU) 2022/1032 van het Europees Parlement en de Raad van 29 juni 2022 tot wijziging van Verordeningen (EU) 2017/1938 en (EG) nr. 715/2009 wat betreft gasopslag (PB L 173 van 30.6.2022, blz. 17).

⁽⁶⁾ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's “Gas besparen voor een veilige winter” (COM(2022) 360 final) en Verordening (EU) 2022/1854 van de Raad van 6 oktober 2022 betreffende een noodinterventie in verband met de hoge energieprijzen (PB L 261 I van 7.10.2022, blz. 1).

⁽⁷⁾ Voorstel voor een verordening van de Raad inzake de bevordering van solidariteit via een betere coördinatie van de aankoop van gas, de uitwisseling van gas over de grenzen heen en betrouwbare prijsbenchmarks (COM(2022) 549 final).

De lidstaten actualiseren hun nationale plannen voor de periode 2021-2030 uiterlijk in juni 2023 (ontwerpversie) en juni 2024 (definitieve versie) ⁽⁸⁾. Gezien de sterk veranderde beleidslijnen en geopolitieke omstandigheden op het gebied van energie en klimaat sinds het opstellen van de eerste nationale energie- en klimaatplannen in 2019-2020, moet de actualisering gericht zijn op de behoefte aan ambitieuzere klimaatactie, een snellere transitie naar schone energie en meer energiezekerheid. De geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen moeten de EU in staat stellen een veerkrachtigere en duurzamere energie-unie tot stand te brengen, onder meer door de afhankelijkheid van Russische fossiele brandstoffen snel te verminderen, zonder iemand aan zijn lot over te laten.

Dit document biedt de lidstaten richtsnoeren voor het proces en de reikwijdte van het opstellen van de ontwerp- en definitieve versie van de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen, met name door goede praktijken aan te wijzen en de gevolgen van recente beleids- en geopolitieke ontwikkelingen te schetsen, binnen het wettelijk kader dat is ingesteld door de governanceverordening, en met name bijlage I ⁽⁹⁾.

Bij het opstellen van deze richtsnoeren heeft de Commissie de lidstaten op technisch niveau volledig betrokken en belanghebbenden geraadpleegd via een speciale workshop voor belanghebbenden op 8 september 2022 ⁽¹⁰⁾, externe evenementen en bilaterale contacten. Deze richtsnoeren moeten worden gezien als een onderdeel van de voortdurende uitwisseling en samenwerking in het hele proces.

Kader 1: beginselen en goede praktijken voor het actualiseren van nationale energie- en klimaatplannen

- **Vaststellen van een hogere ambitie om de groene transitie naar klimaatneutraliteit te versnellen en de veerkracht van het energiesysteem te versterken overeenkomstig de klimaatwet, het “Fit for 55”-pakket en REPowerEU.** Bijzondere aandacht moet uitgaan naar hernieuwbare energie, energie-efficiëntie, energiezekerheid en het terugdringen van broeikasgasemissies.
- **Versterken van de planning binnen de nationale energie- en klimaatplannen om te zorgen voor een eerlijke en rechtvaardige transitie, waarbij de gevolgen op sociaal en werkgelegenheidsgebied worden beperkt, tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden worden aangepakt, energiearmoede wordt teruggedrongen en betaalbare toegang tot essentiële diensten voor iedereen wordt gewaarborgd.**
- **Verstrekken van nationale doelstellingen en streefcijfers, ook over financiering, die betrekking hebben op concrete trajecten tot 2030 en tot 2050, in overeenstemming met de nationale langetermijnstrategieën.**
- **Integreren van de aanpassingsdoelstellingen** en ze waar nodig weergeven in de vijf dimensies van de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen.
- **Vaststellen van doelstellingen en streefcijfers om methaanemissies te verminderen** en integreren van **verhoogde streefcijfers** en mitigatie- en aanpassingsmaatregelen in de sectoren **landgebruik, bosbouw en landbouw**, met betrekking tot CO₂- en niet-CO₂-emissies en koolstofverwijdering.
- **Gebruikmaken van de synergieën tussen de energie- en de digitale agenda** om de digitalisering van het energiesysteem op gang te brengen.
- **Verbeteren van de dimensie “onderzoek, innovatie en concurrentievermogen”,** met name met specifieke streefcijfers en doelstellingen, en tegelijk de diversificatie van de productiecapaciteit en de ontwikkeling van vaardigheden integreren om de transitie naar schone energie te versnellen.
- **In een vroeg stadium van het proces overgaan tot een brede en inclusieve raadpleging** van het maatschappelijk middenveld, de lokale autoriteiten, de sociale partners en de sectorale belanghebbenden.
- **Versterken van regionale samenwerking als integraal onderdeel van de nationale plannen:** met name wat betreft de dimensie Energiezekerheid, om een samenhangend beleid en een diepgaande solidariteit vast te stellen.
- **Verkennen van synergieën** tussen de doelstellingen, streefcijfers en bijdragen en de beleidslijnen en maatregelen van de **vijf dimensies van de energie-unie** ⁽¹¹⁾.
- **Lering trekken uit de eerste nationale energie- en klimaatplannen**, de beoordeling ervan door de Commissie en de stand van de uitvoering ervan, om lacunes en gebieden voor verbetering met het oog op meer ambitie en betere resultaten in kaart te brengen.

⁽⁸⁾ Zie artikel 14 en de vereisten van hoofdstuk 2 en bijlage I van de governanceverordening.

⁽⁹⁾ Alleen het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft de bevoegdheid om een bindende interpretatie van het recht van de Unie te geven.

⁽¹⁰⁾ Workshop voor belanghebbenden over het actualiseren van nationale energie- en klimaatplannen | Europese Commissie (europa.eu).

⁽¹¹⁾ De vijf dimensies van de energie-unie, als bedoeld in artikel 1, lid 2, van de governanceverordening zijn nauw met elkaar verbonden en versterken elkaar: de continuïteit van de energievoorziening, de interne energiemarkt, energie-efficiëntie, decarbonisatie en onderzoek, innovatie en concurrentievermogen.

- **Zorgen voor samenhang met andere planningsinstrumenten** en de desbetreffende beleidslijnen, maatregelen en investeringen weergeven in de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen ⁽¹²⁾.
- Formuleren van een **alomvattende, geactualiseerde en fijnmazige analytische basis**, waarin de gevolgen voor economie, werkgelegenheid, maatschappij, onderzoek, innovatie, concurrentievermogen en milieu zijn verwerkt, alsmede de bijdrage die de circulaire economie zal leveren.
- **Zorgen voor een gedetailleerd financieringsplan dat voorziet in de investeringsbehoeften voor elk van de vijf dimensies**, door een kostenefficiënt gebruik van overheidsbegrotingssteun en het aantrekken van particuliere investeringen, onder meer via financiële instrumenten en innovatieve financieringsregelingen.
- Rekening houden en zorgen voor samenhang met de **landspecifieke aanbevelingen** die worden uitgebracht in het kader van het **Europees Semester**.

1 Weergave van de nieuwe juridische, sociaal-economische, beleidsmatige en geopolitieke context

In deze afdeling wordt besproken hoe de aanzienlijke veranderingen in het wetgevende, sociaaleconomische en geopolitieke kader voor het energie- en klimaatbeleid sinds 2019 van invloed zijn op het actualiseren van de nationale energie- en klimaatplannen op het gebied van ambitie en reikwijdte. Dit wordt aangevuld met een lijst van referenties in tabel 1, waarin de belangrijkste doelstellingen, streefcijfers en bijdragen, en de beleidslijnen en maatregelen die nodig zijn om deze te verwezenlijken, worden samengevat in de wetgeving, strategieën en voorstellen. De lidstaten wordt verzocht deze referenties op te nemen in de ontwerpversie van hun geactualiseerde nationale plannen. In de definitieve versie van de geactualiseerde nationale plannen moet rekening worden gehouden met nieuwe belangrijke ontwikkelingen in een voortdurend veranderende wetgevende, sociaal-economische en geopolitieke context en moeten de aanbevelingen van de Commissie aangaande de ontwerpversie van de geactualiseerde plannen in aanmerking worden genomen ⁽¹³⁾.

1.1 Verhogen van de ambities voor 2030 op weg naar klimaatneutraliteit

De Europese Green Deal heeft een sterke impuls gegeven om de energie- en klimaatambitie te verhogen, zonder iemand aan zijn lot over te laten. Met de Europese klimaatwet zijn de doelstellingen om tegen 2050 op EU-niveau klimaatneutraliteit te bereiken en tegen 2030 de nettobroeikasgasemissies met ten minste – 55 % ten opzichte van 1990 te verminderen, een wettelijke verplichting geworden. Deze streefcijfers zijn aanzienlijk ambitieuzer dan die waarop de lidstaten hun oorspronkelijke nationale energie- en klimaatplannen hadden gebaseerd ⁽¹⁴⁾.

Om de ambitie van de Europese klimaatwet waar te maken, zorgt het “Fit for 55”-pakket voor een verbetering van het kader voor energie en klimaat voor 2030. Het zal de lidstaten noodzakelijkerwijs aanzetten tot het actualiseren van de doelstellingen en streefcijfers van hun oorspronkelijke nationale energie- en klimaatplannen en van de beleidslijnen en maatregelen om dat te verwezenlijken, met name op het gebied van decarbonisatie (met inbegrip van hernieuwbare energie), energie-efficiëntie en de interne energiemarkt.

Tegelijkertijd, en om de toegenomen ambities ten uitvoer te leggen, zijn ook belangrijke Europese energie- en klimaatstrategieën vastgesteld, met name inzake de integratie van energiesystemen ⁽¹⁵⁾, waterstof ⁽¹⁶⁾, offshore ⁽¹⁷⁾, hernieuwbare zonne-energie ⁽¹⁸⁾, aanpassing aan klimaatverandering ⁽¹⁹⁾, duurzame koolstofcycli ⁽²⁰⁾, het EU-actieplan voor de digitalisering van het energiesysteem ⁽²¹⁾. Ook andere relevante strategieën, namelijk inzake nulvervuiling ⁽²²⁾, biodiversiteit ⁽²³⁾, bossen ⁽²⁴⁾ en duurzame en slimme mobiliteit ⁽²⁵⁾ zijn door de Commissie voorgesteld om de klimaat- en energiedoelstellingen te helpen verwezenlijken.

⁽¹²⁾ . Zie afdeling 3.4.

⁽¹³⁾ Overeenkomstig artikel 9, lid 2, van de governanceverordening beoordeelt de Commissie de ontwerpversie van de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen uiterlijk zes maanden vóór de uiterste datum voor het indienen van de definitieve versie van de plannen.

⁽¹⁴⁾ Artikel 2, lid 11, van de governanceverordening.

⁽¹⁵⁾ Energie voor een klimaatneutrale economie: een EU-strategie voor een geïntegreerd energiesysteem, (COM(2020) 2999 final).

⁽¹⁶⁾ Een waterstofstrategie voor een klimaatneutraal Europa, (COM(2020) 301 final).

⁽¹⁷⁾ EU-strategie over de benutting van het potentieel van hernieuwbare offshore-energie met het oog op een klimaatneutrale toekomst, (COM(2020) 741 final).

⁽¹⁸⁾ EU-strategie voor zonne-energie, (COM(2022) 221 final).

⁽¹⁹⁾ Een klimaatveerkrachtig Europa tot stand brengen – de nieuwe EU-strategie voor aanpassing aan de klimaatverandering, (COM(2021) 82 final).

⁽²⁰⁾ Duurzame koolstofcycli, (COM(2021) 800 final).

⁽²¹⁾ Digitalisering van het energiesysteem – EU-actieplan, (COM(2022) 552 final).

⁽²²⁾ Route naar een gezonde planeet voor iedereen – EU-actieplan: “Verontreiniging van lucht, water en bodem naar nul”, (COM(2021) 400).

⁽²³⁾ EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 — De natuur weer in ons leven brengen, (COM(2020) 380 final).

⁽²⁴⁾ Nieuwe EU-bosstrategie voor 2030, (COM(2021) 572 final).

⁽²⁵⁾ Strategie voor duurzame en slimme mobiliteit, (COM(2020) 789 final).

Eerder dit jaar zijn in het kader van het REPowerEU-plan specifieke maatregelen voorgesteld om de energieafhankelijkheid van de EU van Russische fossiele brandstoffen te verminderen en de uitvoering van de Europese Green Deal te versnellen met nieuwe acties, waarbij wordt voortgebouwd op het Fit for 55-pakket. Het is gericht op meer betaalbare, veilige en duurzame energie om een veerkrachtiger energiesysteem en een echte energie-unie tot stand te brengen. In het kader van dit plan heeft de Commissie de medewetgevers verzocht de streefcijfers in de richtlijn energie-efficiëntie en de richtlijn hernieuwbare energie te verhogen. Met de uitvoering van het REPowerEU-plan worden alternatieven voor aardgas en hernieuwbare bronnen, met name duurzaam biomethaan, hernieuwbare waterstof, fotovoltaïsche zonne-energie en windenergie op zee, sneller ingezet en worden structurele energie-efficiëntiemaatregelen op middellange en lange termijn in gang gezet.

De ontwerpversie van de geactualiseerde nationale plannen moet deze grotere ambitie weerspiegelen. De lidstaten moeten de nieuwe en herziene energie- en klimaatdoelstellingen van de “Fit for 55”- en “REPowerEU”-voorstellen ⁽²⁶⁾ volledig integreren, ook al is het wetgevingsproces voor de aanneming ervan nog niet afgerond. De lidstaten moeten reeds rekening houden met de voorgestelde verhoogde nationale streefcijfers in het kader van de verordening inzake de verdeling van de inspanningen (ESR) en de verordening inzake landgebruik, verandering in landgebruik en bosbouw (LULUCF), waar de medewetgevers in het kader van beide besluiten het door de Commissie voorgestelde ambitieniveau hebben onderschreven. De lidstaten moeten ook rekening houden met de nieuwe streefcijfers van de beschikte richtlijn energie-efficiëntie en de herziene richtlijn hernieuwbare energie.

Sinds de eerste nationale energie- en klimaatplannen werden opgesteld, hebben de lidstaten ook gewerkt aan hun eigen nationale langetermijnstrategie in het kader van de governanceverordening. In overeenstemming met de governanceverordening **moeten de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen overeenstemmen met deze langetermijnstrategieën en met de doelstelling inzake klimaatneutraliteit die is vastgesteld in de Europese klimaatwet.**

In de geactualiseerde plannen moet ook rekening worden gehouden met de internationale ontwikkelingen in verband met de Overeenkomst van Parijs, met name het proces dat is vastgesteld in het klimaatpact van Glasgow ter verhoging van de mitigatieambitie ⁽²⁷⁾. Deze bevat aan aantal besluiten inzake energie- en klimaatplanning, waaronder de geleidelijke vermindering van steenkoolcentrales, de geleidelijke afschaffing van subsidies voor fossiele brandstoffen en de overweging van verdere maatregelen om tegen 2030 niet-CO₂-emissies, waaronder methaan, te verminderen.

1.2 *De energiezekerheid en -betaalbaarheid vergroten, naar een meer veerkrachtige energie-unie*

De geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen moeten de paraatheid versterken en de maatregelen in de EU aanscherpen die gericht zijn op collectieve energiezekerheid. De recente geopolitieke situatie heeft geleid tot een ongekende stijging van de energieprijzen voor zakelijke en particuliere klanten, met een piek van respectievelijk 360 % en 55 % op jaarbasis (augustus 2022). Deze extreme volatiliteit op de energiemarkt baart alle lidstaten zorgen en heeft gevolgen voor de koopkracht van huishoudens en het concurrentievermogen van de economie. Tegelijkertijd neemt de druk op de Europese energiezekerheid toe.

In de geactualiseerde nationale plannen moeten maatregelen uit het REPowerEU-plan worden opgenomen die het energiesysteem op lange termijn ingrijpend zullen veranderen.

De nieuwe verordening inzake gasopslag ⁽²⁸⁾ vereist dat de lidstaten de planning van hun energiezekerheid versterken. Het is van cruciaal belang dat de energievoorziening wordt gediversifieerd door nieuwe opties voor de invoer van energie te verkennen, met inbegrip van nucleaire brandstoffen en vervangende fossiele brandstoffen. De lidstaten moeten overwegingen inzake voorzieningszekerheid integreren wanneer zij in hun geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen aandacht besteden aan de energiemix.

De lidstaten worden ook aangemoedigd aandacht te besteden aan de voortgang en planning van de infrastructuurprojecten die als belangrijk worden beschouwd voor de verwezenlijking van de doelstellingen van de Europese Green Deal en REPowerEU. Dankzij de TEN-E ⁽²⁹⁾-verordening en de projecten van gemeenschappelijk belang (PGB's) zijn onze energiemarkten nu veiliger, beter geïntegreerd en concurrerder. De vijfde lijst van PGB's ⁽³⁰⁾ en de beperkte aanvullende infrastructuur die in bijlage 3 van het REPowerEU-plan

⁽²⁶⁾ Verordening (EU) 2022/1032.

⁽²⁷⁾ Besluit 1/CMA.3.

⁽²⁸⁾ Verordening (EU) 2022/1032.

⁽²⁹⁾ Verordening (EU) 2022/869 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2022 betreffende richtsnoeren voor de trans-Europese energie-infrastructuur, tot wijziging van Verordeningen (EG) nr. 715/2009, (EU) 2019/942 en (EU) 2019/943, en Richtlijnen 2009/73/EG en (EU) 2019/944, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 347/2013 (PB L 152 van 3.6.2022, blz. 45).

⁽³⁰⁾ Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/564 van de Commissie van 19 november 2021 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 347/2013 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de Unielijst van projecten van gemeenschappelijk belang (PB L 109 van 8.4.2022, blz. 14).

wordt genoemd, zullen helpen de resterende knelpunten in de netwerken aan te pakken en de gasroutes en -bronnen verder te diversifiëren, de elektriciteitsnetten op het land te versterken en de ambitieuze doelstellingen voor offshore hernieuwbare energie in alle Europese zeebekkens te helpen verwezenlijken. Tegelijkertijd mogen infrastructuurprojecten niet leiden tot een lock-in van fossiele brandstoffen en gestrande activa die de transitie op lange termijn naar een klimaatneutrale economie belemmeren.

Bovendien moeten de lidstaten ten volle gebruikmaken van het potentieel van de onmiddellijke respons op de energiecrisis om de dimensie energiezekerheid van de nationale plannen te consolideren.

In de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen moeten de mededeling “Gas besparen voor een veilige winter”⁽³¹⁾ en de verordening van de Raad inzake gecoördineerde maatregelen ter vermindering van de vraag naar gas⁽³²⁾ tot uiting komen, waarin maatregelen zijn opgenomen ter voorbereiding op potentiële verstoringen van de gasvoorziening. Deze kortetermijnmaatregelen zijn bedoeld om in een geest van solidariteit de collectieve paraatheid van de EU te versterken. De in dit kader vastgestelde maatregelen hangen samen met het REPowerEU-plan, en met name met de EU-mededeling over energiebesparing.

De Commissie heeft ook onmiddellijke maatregelen voorgesteld om de stijging van de energieprijzen aan te pakken. De Raad heeft op 6 oktober 2022 noodmaatregelen aangenomen om de hoge energieprijzen aan te pakken⁽³³⁾. Vermindering van de vraag naar elektriciteit tijdens piekuren, gepaard met adequate steun voor eindverbruikers, als gevolg van het plafond voor de inkomsten van inframarginale technologieën en de solidariteitsbijdrage, zal bijdragen tot veilige en meer betaalbare energie voor de komende maanden. Op 18 oktober 2022 kwam de Commissie met verdere noodvoorstellen om de energieprijzen te beteugelen en te zorgen voor meer solidariteit op het vlak van paraatheid⁽³⁴⁾.

Solidariteit en collectieve acties staan centraal in de nationale energie- en klimaatplannen, aangezien zij van invloed zijn op de energiezekerheid van elke lidstaat, de betaalbaarheid van energie en, uiteindelijk, de collectieve veerkracht van de EU.

Uit de geactualiseerde nationale plannen moet blijken hoe noodmaatregelen ter beperking van de gevolgen van hoge energieprijzen: i) worden geïntegreerd in de middellangetermijnplanning tot 2030 en ii) hoe zij stroken met de vijf dimensies van de energie-unie. Hoewel deze maatregelen bedoeld zijn om eindgebruikers verlichting te bieden, mogen zij de overkoepelende langetermijndoelstellingen van de Europese Green Deal niet verstoren, waaronder doelstellingen op het gebied van decarbonisatie, nulvervuiling, biodiversiteit, efficiënt gebruik van hulpbronnen en energie-efficiëntie. Zij moeten ook fiscaal duurzaam zijn en mogen de voorzieningszekerheid en de gelijke concurrentievoorwaarden op de interne energiemarkt niet in het gedrang brengen.

De lidstaten moeten in hun geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen beschrijven hoe zij van plan zijn de voordelen van goedkopere hernieuwbare energiebronnen en koolstofarme technologieën naar consumenten te brengen. Om de elektriciteitssector volledig koolstofvrij te maken, moeten de lidstaten onderzoek doen naar investeringsprikkels voor flexibiliteit, (slimme) netwerken, digitale oplossingen voor de elektriciteitsnetten en vaste capaciteit. Het lijkt ook van belang te zorgen voor meer liquide termijnmarkten en consumenten beter te beschermen tegen buitensporige prijsvolatiliteit, hoge prijzen en het nemen van buitensporige risico's door leveranciers. In de nationale energie- en klimaatplannen moet ook worden nagegaan hoe de efficiëntie van grensoverschrijdende handel kan worden verbeterd, waarbij ervoor moet worden gezorgd dat alle vormen van elektriciteit vrij tussen de lidstaten kunnen worden verhandeld. De Commissie is daarnaast volop bezig met een ingrijpende en uitgebreide hervorming van de opzet van de elektriciteitsmarkt.

De lidstaten wordt verzocht optimaal gebruik te maken van de geïntegreerde aanpak van de nationale plannen en de synergieën tussen de relevante dimensies in de plannen ten volle te verkennen. Zo zullen snelle vorderingen op het gebied van opslag, diversificatie van het energieaanbod en vraagrespons de energiezekerheid vergroten en de uitrol van hernieuwbare energie helpen versnellen, de energie-efficiëntie in het totale energiesysteem vergroten en de integratie van de interne energiemarkt verbeteren.

⁽³¹⁾ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's “Gas besparen voor een veilige winter” (COM(2022) 360 final).

⁽³²⁾ Verordening (EU) 2022/1369 van de Raad van 5 augustus 2022 inzake gecoördineerde maatregelen ter reductie van de gasvraag (PB L 206 van 8.8.2022, blz. 1).

⁽³³⁾ Verordening (EU) 2022/1854 van de Raad van 6 oktober 2022 betreffende een noodinterventie in verband met de hoge energieprijzen (PB L 261 I van 7.10.2022, blz. 1).

⁽³⁴⁾ Voorstel voor een verordening van de Raad inzake de bevordering van solidariteit via een betere coördinatie van de aankoop van gas, de uitwisseling van gas over de grenzen heen en betrouwbare prijsbenchmarks (COM(2022) 549 final).

In voorkomend geval moeten regionale samenwerking en het desbetreffende forum ten volle worden ingezet om collectieve actie en solidariteitsmechanismen te ontwikkelen die alternatieve bevoorrading garanderen, storingen voorkomen en de paraatheid en veerkracht vergroten.

Tot slot moeten de geactualiseerde nationale plannen, overeenkomstig het REPowerEU-plan, de externe energieverbintenis van de EU weerspiegelen ⁽³⁵⁾. De lidstaten moeten verwijzen naar desbetreffende initiatieven of projecten die zijn genomen of uitgevoerd in overeenstemming met de Global Gateway-strategie ⁽³⁶⁾.

Kader 2: de springplank van het Europees Semester gebruiken

Volgens de governanceverordening moeten de lidstaten rekening houden met de meest recente landspecifieke aanbevelingen die zijn gedaan in het kader van het Europees Semester ⁽³⁷⁾. In de landenverslagen in het kader van het Europees Semester 2022²¹ worden de belangrijkste nog uitstaande of zich aandienende macro-economische uitdagingen genoemd die onvoldoende aan bod komen in de toezeggingen die zijn gedaan in de herstel- en veerkrachtplannen.

De landspecifieke aanbevelingen voor 2022 voor elke lidstaat richten zich op die structurele uitdagingen, ook voor de uitvoering van het REPowerEU-plan, met de nodige aandacht voor de sociale rechtvaardigheid van de transitie naar schone energie ⁽³⁸⁾. Wat het energie- en klimaatbeleid betreft, zijn deze aanbevelingen er in de eerste plaats op gericht de afhankelijkheid van Russische fossiele brandstoffen te verminderen en de economie verder koolstofvrij te maken. Zij roepen op tot het sneller invoeren van hernieuwbare energie en de nodige infrastructuur, het ondersteunen van de noodzakelijke om- en bijscholing van de beroepsbevolking, het aanpakken van tekorten aan arbeidskrachten en vaardigheden, het verhogen van de energie-efficiëntie en het vergroten van de capaciteit van interconnecties in de hele EU. Voor een aanzienlijk aantal lidstaten houden de aanbevelingen ook verband met duurzame mobiliteit, terwijl voor enkele lidstaten de aanbevelingen betrekking hebben op milieuaspecten, zoals circulaire economie.

Bij het actualiseren van hun nationale energie- en klimaatplannen houden de lidstaten ten volle rekening met de landspecifieke aanbevelingen voor 2022 en 2023 die zijn gedaan in het kader van het Europees Semester. Zij moeten ook informatie verstrekken over de wijze waarop desbetreffende beleidslijnen en maatregelen in elke dimensie van de geactualiseerde nationale plannen bijdragen tot het verwezenlijken van de landspecifieke aanbevelingen inzake energie en klimaat.

1.3 Zorgen voor een eerlijke en rechtvaardige transitie

1.3.1 De gevolgen op sociaal en werkgelegenheidsgebied verzachten en zorgen voor een rechtvaardige en eerlijke energie- en klimaattransitie

In de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen moeten de sociaal-economische gevolgen beter tot uiting komen dan in de oorspronkelijke nationale plannen. Rechtvaardigheid en solidariteit zijn belangrijke doelstellingen en maken integraal deel uit van de Europese Green Deal, waarin wordt erkend dat geen enkele persoon en geen enkele plaats aan zijn lot mag worden overgelaten. Het van meet af aan aanpakken van de sociaaleconomische gevolgen van de energie- en klimaattransitie en het beschermen van huishoudens, blootgestelde sectoren en werknemers gedurende het hele proces is een eerste vereiste om de huidige energiecrisis aan te pakken en de weg vrij te maken voor een rechtvaardige transitie.

In de aanbeveling van de Raad inzake het garanderen van een rechtvaardige transitie naar klimaatneutraliteit worden beleidspakketten uiteengezet ter ondersteuning van een rechtvaardige groene transitie en wordt de lidstaten verzocht hiermee ten volle rekening te houden bij het actualiseren van hun nationale energie- en klimaatplannen ⁽³⁹⁾. De lidstaten moeten met name duidelijke strategieën ontwikkelen om de gevolgen van de energie- en klimaattransitie op sociaal gebied en op het gebied van werkgelegenheid en vaardigheden (of andere verdelingseffecten) in kaart te brengen en te meten, en goed overwegen hoe deze uitdagingen effectief kunnen worden aangepakt. In de geactualiseerde nationale plannen moet duidelijk prioriteit worden gegeven aan financiering voor een rechtvaardige transitie, voor om- en bijscholing en voor ondersteuning van aanpassingen op de arbeidsmarkt.

Bij het ontwikkelen en uitvoeren van beleidslijnen en maatregelen moet zowel een maatschappijbrede benadering als een fijnmazige benadering worden gevolgd die gericht is op de zwaarst getroffen regio's, sectoren en bevolkingsgroepen, met name die welke zich reeds in een kwetsbare situatie bevinden.

⁽³⁵⁾ De externe energiebetrokkenheid van de EU in een veranderende wereld (JOIN(2022) 23 final).

⁽³⁶⁾ De Global Gateway (JOIN(2021) 30 final).

⁽³⁷⁾ Artikel 14, lid 5, van Verordening (EU) 2018/1999.

⁽³⁸⁾ Zie bijlage 8 van de landenverslagen in het kader van het Europees Semester 2022.

⁽³⁹⁾ Aanbeveling van de Raad van 16 juni 2022 inzake het garanderen van een rechtvaardige transitie naar klimaatneutraliteit (PB C 243 van 27.6.2022, blz. 35).

Kader 3: belangrijkste beleidslijnen en maatregelen voor rechtvaardige transitie voor geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen

- bevorderen van verbeteringen van energie-efficiëntie, ook in de sector betaalbare sociale huisvesting; zorgen voor financiële prikkels en advies aanbieden aan particulieren, met de nodige aandacht voor het verdelen van de prikkels tussen eigenaars en huurders en voor het ontwikkelen van de woonlasten;
- verstrekken van informatie en advies op maat aan alle consumenten, en in het bijzonder aan kwetsbare huishoudens, onder meer met behulp van digitale instrumenten, over hoe zij hun energieverbruik kunnen beperken en hun energierekening kunnen verlagen. Energiebesparingsmaatregelen richten op verbruiks- en productieactiviteiten met een hoge energiebehoefte;
- mondigder maken van energieconsumenten door de toegang tot energie uit hernieuwbare bronnen te vergemakkelijken, door vergunningsprocedures te vereenvoudigen en de zelfvoorziening verder te ontwikkelen via burger- en hernieuwbare-energiegemeenschappen, vergezeld van campagnes, met bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen en consumenten in landelijke en afgelegen gebieden (bv. de ultraperifere regio's van de EU ⁽⁴⁰⁾);
- voorkomen van problemen op het gebied van duurzaam vervoer, waaronder de betaalbaarheid voor kwetsbare huishoudens, door directe steunmaatregelen en door het ontwikkelen van de nodige infrastructuur;
- ondersteunen van de toegang tot hoogwaardige werkgelegenheid, met name via publieke arbeidsvoorziening, op maat gesneden hulp bij het zoeken naar werk en andere actieve arbeidsmarktbeleidsmaatregelen (bv. leercursussen, stimulansen voor indienstneming en transitie, gerichte en tijdgebonden werkgelegenheidsprogramma's, steunregelingen voor leerlingplaatsen en hoogwaardige stages);
- bevorderen van het scheppen van werkgelegenheid en ondernemerschap in groene activiteiten, bijvoorbeeld aan de hand van financiële en niet-financiële maatregelen, door te zorgen voor toegankelijke steun voor ondervertegenwoordigde en kwetsbare groepen en door het bevorderen van groene gunningscriteria voor ondernemers;
- mensen uitrusten met de juiste vaardigheden om toegang te krijgen tot kwaliteitsbanen en tekorten aan arbeidskrachten voor de groene en digitale transitie aan te pakken door het bevorderen van 1) inclusieve onderwijs- en opleidingsmogelijkheden, in overeenstemming met vaardigheidsprognoses en via partnerschappen van belanghebbenden, zoals het Pact voor vaardigheden ⁽⁴¹⁾; 2) regelingen voor stages, bezoldigde stages en werkstages; 3) volwassenenopleidingen voor bij- en omscholing, bijvoorbeeld via individuele leerrekeningen ⁽⁴²⁾, algemeen erkende cursussen of aansluiting bij het EU-pact voor vaardigheden ⁽⁴³⁾;
- zorgen voor evenwichtige en gelijke toegang tot onderwijs en arbeidskansen op alle niveaus en in alle sectoren, bijvoorbeeld door het wegwerken van de huidige onevenwichtige genderbalans, die tot dusverre kenmerkend is geweest voor bèta-/technische studenten en de energiesector;
- zorgen voor rechtvaardige belasting- en uitkeringsstelsels en sociale bescherming ter ondersteuning van de zwaarst getroffen mensen en huishoudens, met name die in kwetsbare situaties, onder meer door 1) gerichte en tijdelijke directe inkomenssteun ter aanvulling van investeringsmaatregelen, 2) de belastingdruk te verschuiven van arbeidsinkomen naar groene doelstellingen en 3) te voorzien in innovatieve regelingen voor de overgang tussen banen om inkomenszekerheid tijdens de overgang op de arbeidsmarkt te garanderen.

⁽⁴⁰⁾ De EU telt negen ultraperifere regio's in het westelijk deel van de Atlantische Oceaan, het Caribisch bekken, het Amazonewoud en de Indische Oceaan. In totaal wonen er 4,8 miljoen burgers. De ultraperifere regio's zijn eilanden, archipels en één landgebied (Frans Guyana) en maken geen deel uit van het Europese continentale net. Op grond van artikel 5, lid 1, punt e), iv), van de governanceverordening moeten de lidstaten bij het vaststellen van streefcijfers voor hernieuwbare energie rekening houden met geografische, milieu- en natuurlijke beperkingen, waaronder die van niet-aangesloten gebieden en regio's.

⁽⁴¹⁾ https://pact-for-skills.ec.europa.eu/index_en

⁽⁴²⁾ Aanbeveling van de Raad over individuele leerrekeningen.

⁽⁴³⁾ Zie ook het JRC-verslag, Czako V. Skills for the clean energy transition, Publicatiebureau voor de Europese Unie, Luxemburg, 2022, JRC129676.

1.3.2 Aandacht voor de dringende uitdagingen van energiearmoede

Betaalbaarheid is een prioriteit van de energie-unie en moet in de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen tot uiting komen. Alle lidstaten worden aangemoedigd een duidelijke, specifieke, haalbare, meetbare en tijdgebonden doelstelling vast te stellen voor het terugdringen van energiearmoede. De lidstaten moeten nagaan hoeveel huishoudens in energiearmoede verkeren ⁽⁴⁴⁾. De aanbeveling van de Commissie over energiearmoede ⁽⁴⁵⁾ bevat richtsnoeren voor geschikte indicatoren voor het meten ervan. Het is wenselijk een toelichting te geven over hoe deze definitie en indicatoren worden gebruikt en hoe de gegevens over energiearmoede worden verzameld, ook op nationaal en lokaal niveau.

In de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen moet rekening worden gehouden met de meest recente ontwikkelingen op wetgevingsgebied, met name de voorgestelde definitie van energiearmoede in de richtlijn energie-efficiëntie en het voorgestelde Sociaal Klimaatfonds en de bovengenoemde aanbeveling van de Raad inzake een rechtvaardige transitie naar klimaatneutraliteit.

Een lidstaat die op basis van een dergelijke beoordeling vaststelt dat een aanzienlijk aantal huishoudens in energiearmoede verkeert, moet in zijn geactualiseerde nationale plan een nationale indicatieve doelstelling opnemen voor het terugdringen van energiearmoede, met inbegrip van een tijdschema voor het bereiken van de doelstellingen ⁽⁴⁶⁾. Gezien de huidige piek in de energieprijzen worden *alle* lidstaten echter aangemoedigd een doelstelling voor het terugdringen van energiearmoede vast te stellen. Indien een doelstelling niet noodzakelijk wordt geacht, moeten de lidstaten dit besluit motiveren en vaststellen welk aantal huishoudens in dit verband minimaal als “significant” wordt beschouwd. Daarnaast moeten de nationale plannen een overzicht bieden van de beleidslijnen en maatregelen ter bestrijding van energiearmoede, waaronder sociale beleidsmaatregelen en andere relevante nationale programma's. De lidstaten moeten aangeven hoe de doelstelling is vastgesteld en moeten gebruikmaken van de meest recente beschikbare gegevens om rekening te houden met de huidige piek in de energieprijzen.

2 Thematische kwesties

2.1 De transitie naar schone energie stimuleren

Het vastgestelde governancekader voor energie is positief gebleken, aangezien de EU-doelstellingen inzake energie-efficiëntie en hernieuwbare energie voor 2020 ruimschoots zijn bereikt. De snelle en dwingende vervanging van Russische fossiele brandstoffen vereist een massale schaalvergroting van de transitie naar schone energie, waarbij prioriteit wordt gegeven aan structurele maatregelen voor energie-efficiëntie en wordt voortgebouwd op een sterke impuls voor de uitrol van hernieuwbare energie. Bovendien speelt de inzet van digitale oplossingen voor energie een belangrijke rol bij het ondersteunen van de transformatie van de energiesector; het bevorderen van samenwerking tussen spelers op de energiemarkt en op digitaal gebied en het creëren van synergieën tussen de energie- en de digitale agenda is van groot belang voor het bereiken van de klimaatdoelstelling. Het potentieel van het governancemechanisme moet ten volle worden benut bij het actualiseren van de nationale plannen in die richting.

2.1.1 Versnelde uitrol van hernieuwbare energie en waterstof

De geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen moeten aansluiten bij de grotere ambitie die in de herziene richtlijn hernieuwbare energie wordt voorgesteld, door een nationale bijdrage te leveren aan het algemeen bindend EU-streefcijfer. De nationale plannen moeten ook sectorale bijdragen bevatten die in overeenstemming zijn met deze algemene streefcijfers en die voldoen aan de deelstreefcijfers voor de vervoerssector, stadswarmte en -koeling en industrie en gebouwen. Een versnelde en massale invoering van hernieuwbare energie in de hele EU is noodzakelijk om een beslissende bijdrage te leveren aan de ambitie van de EU om geleidelijk af te stappen van fossiele brandstoffen uit Rusland en om de doelstelling van klimaatneutraliteit te bereiken.

Overeenkomstig het REPowerEU-plan moet bijzondere aandacht worden besteed aan het vervangen van aardgas door het opschalen van duurzame biomethaanproductie (d.w.z. voornamelijk op basis van organisch afval en bos- en landbouwresiduen) en het versneld invoeren van hernieuwbare waterstof in de moeilijke koolstofvrije te maken sectoren vervoer en industrie.

⁽⁴⁴⁾ Artikel 3, lid 3, punt d), van de governanceverordening.

⁽⁴⁵⁾ Aanbeveling (EU) 2020/1563 van de Commissie van 14 oktober 2020 over energiearmoede (PB L 357 van 27.10.2020, blz. 35).

⁽⁴⁶⁾ Artikel 3, lid 3, punt d), van de governanceverordening.

In de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen moet de invoering van de nodige infrastructuur en stimulansen tot uiting komen, overeenkomstig het REPowerEU-streefcijfer van 10 miljoen ton binnenlandse hernieuwbare waterstof en 35 miljard kubieke meter duurzame biomethaanproductie tegen 2030. Voorts moet het traject worden beschreven voor het vervangen van op olie gebaseerde transportbrandstoffen door elektrificatie en hernieuwbare waterstof in het vervoer over land. In overeenstemming met de doelstelling van 10 miljoen ton ingevoerde waterstof tegen 2030, moeten de geactualiseerde nationale plannen ook initiatieven of maatregelen weerspiegelen die zijn ondernomen of gepland, of internationale partnerschappen die worden of zijn opgericht, met als doel de invoer van hernieuwbare waterstof te vergemakkelijken.

De lidstaten worden ook aangemoedigd in hun geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen **een onderdeel op te nemen over duurzame productie en duurzaam gebruik van biogas en biomethaan**, waarbij het nationale potentieel wordt beoordeeld en trajecten worden vastgesteld om die tegen 2030 en 2050 te behalen ⁽⁴⁷⁾.

Een alomvattend kader van beleidslijnen en maatregelen ter bevordering van het gebruik van hernieuwbare energiebronnen in alle relevante sectoren van de economie is vereist. De versnelde uitrol van hernieuwbare energie is met name relevant voor sectoren waar tot dusver minder vooruitgang is geboekt (zoals vervoer, gebouwen en industrie, vooral in de industriële sectoren waar de transitie moeilijk te verwezenlijken is). De nadruk moet liggen op het bevorderen van de invoering van elektrificatie, hernieuwbare technologieën (waaronder hernieuwbare waterstof in industriële sectoren), energieopslag en vraagrespons, waardoor het energiesysteem flexibeler wordt en de systeemintegratie van hernieuwbare energiebronnen wordt vergemakkelijkt.

Een bijzondere uitdaging bij het ontwikkelen en uitvoeren van de meeste projecten voor hernieuwbare energie die door de nationale energie- en klimaatplannen moet worden aangepakt, betreft de vergunningverlening. In dit verband moeten de lidstaten hun nationale beleidslijnen en maatregelen afstemmen op het voorstel tot wijziging van de richtlijn hernieuwbare energie ⁽⁴⁸⁾ van mei 2022, de EU-strategie voor zonne-energie en de bijbehorende aanbeveling over het versnellen van de vergunningsprocedures voor projecten op het gebied van hernieuwbare energie ⁽⁴⁹⁾.

Bij het actualiseren van hun nationale plannen moeten lidstaten ook maatregelen ontwikkelen om stroomafnameovereenkomsten en garanties van oorsprong te faciliteren. Het beleid moet ook gericht zijn op de uitrol van hernieuwbare oplossingen in gebouwen, ingevolge het voorstel tot herschikking van de richtlijn energieprestatie van gebouwen, met name met betrekking tot verwarming (bv. warmtepompen) en zonne-energie op daken, overeenkomstig de ambitie van REPowerEU.

2.1.2 Voortbouwen op structurele energie-efficiëntiemaatregelen

Energie-efficiëntiemaatregelen zijn vaak de goedkoopste, veiligste en schoonste manier om ons minder afhankelijk te maken van de invoer van fossiele brandstoffen uit Rusland en te zorgen voor een rechtvaardige transitie naar schone energie. Bovendien ondersteunt het gebruik van minder energie de voorzieningszekerheid en energieopslag, helpt het de energiearmoede te verminderen en vergroot het de concurrentiekracht in het mondiale landschap.

De geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen moeten worden afgestemd op de grotere ambitie die in de herschikte richtlijn energie-efficiëntie wordt voorgesteld, door een nationale bijdrage te leveren aan het algemeen bindend EU-streefcijfer en de aandelen in het energieverbruik van de sectoren van eindgebruik. De geactualiseerde nationale plannen moeten ook details bevatten over de berekening en de methodologie van de energiebesparingsverplichting, en de vereiste informatie over de totale te renoveren vloeroppervlakte of de equivalente jaarlijkse energiebesparingen voor overheidsgebouwen.

Beleidslijnen, maatregelen en programma's inzake energie-efficiëntie in de geactualiseerde nationale plannen moeten betrekking hebben op alle energievragende sectoren, waaronder gebouwen (woningen en tertiaire sector), industrie en vervoer. Het energie-efficiëntie-eerstbeginsel ⁽⁵⁰⁾ moet worden gebruikt als overkoepelend beginsel en de toepassing ervan moet worden toegelicht. Voorts moeten de berekeningsmethode en de onderliggende gegevens voor het berekenen van de primaire-energiefactor worden verstrekt.

⁽⁴⁷⁾ Uitvoering van het Repower EU-actieplan: investeringsbehoeften, waterstofversneller en verwezenlijking van de doelstellingen inzake biomethaan (SWD(2022) 230 final, blz. 35).

⁽⁴⁸⁾ Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn (EU) 2018/2001 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen, Richtlijn 2010/31/EU betreffende de energieprestatie van gebouwen en Richtlijn 2012/27/EU betreffende energie-efficiëntie (COM(2022) 222 final).

⁽⁴⁹⁾ EU-strategie voor zonne-energie (COM(2022) 221 final), Richtsnoeren voor de lidstaten inzake goede praktijken om de vergunningsprocedures voor hernieuwbare energieprojecten te versnellen en het faciliteren van stroomafnameovereenkomsten (SWD(2022) 149 final).

⁽⁵⁰⁾ Artikel 2, lid 18, van de governanceverordening.

Wat gebouwen betreft, moeten de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen worden afgestemd op de geactualiseerde en verhoogde ambitie en vereisten in het voorstel voor de richtlijn energieprestatie van gebouwen en de verhoogde inspanningen voor de energierenovatie van gebouwen, met als doel het renovatietempo te verdubbelen (Renovatiegolf ⁽⁵¹⁾). De geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen moeten, na de toezeggingen in de nationale strategieën voor renovatie op lange termijn, de maatregelen bevatten die zijn genomen om het gebouwenbestand geleidelijk koolstofvrij te maken, met inbegrip van de ondersteunende financiële en technische bijstandsmaatregelen, die ook verband houden met de beschikbaarheid van geschoolde arbeidskrachten.

In overeenstemming met REPowerEU en de EU-mededeling over energiebesparing ⁽⁵²⁾ moeten de lidstaten informatie verstrekken over hun bijdragen en over de wijze waarop zij REPowerEU uitvoeren door maatregelen inzake gedragsverandering, communicatiecampagnes en uitgevoerde of geplande fiscale maatregelen ter bevordering van energiebesparing op te nemen.

2.1.3. Verkennen van het volledige potentieel van de dubbele groene en digitale transitie

Een diepgaande digitale transformatie van het EU-energiesysteem is ook een van de cruciale elementen om de doelstellingen van REPowerEU en de Europese Green Deal te verwezenlijken. Om te kunnen zorgen voor energie- en hulpbronnen efficiëntie, decarbonisatie, elektrificatie, sectorale integratie en decentralisatie van het energiesysteem is een enorme digitaliseringsinspanning nodig.

De lidstaten wordt verzocht synergieën tussen nationale activiteiten, doelstellingen en streefcijfers op het gebied van energie en digitalisering in kaart te brengen, en na te gaan hoe zij deze verder kunnen benutten door middel van beleid en maatregelen in overeenstemming met “Digitalisering van het energiesysteem – EU-actieplan” ⁽⁵³⁾. Digitalisering is cruciaal voor een grotere betrokkenheid van de consument en de ontwikkeling van een elektriciteitsinfrastructuur die geschikt is voor het toekomstige energiesysteem. Investeren in de digitalisering van het elektriciteitsnet zorgt bovendien voor een kosteneffectieve transformatie van het energiesysteem.

Voortbouwend op de ervaring van hun herstel- en veerkrachtplan **worden de lidstaten ook aangemoedigd te streven naar synergieën tussen de nationale energie- en klimaatplannen en de nationale strategische routekaarten voor het digitale decennium** die zijn ingediend in het kader van het beleidsprogramma voor het digitale decennium 2030 ⁽⁵⁴⁾, om ervoor te zorgen dat digitale infrastructuur en technologieën bijdragen tot een duurzame circulaire en klimaatneutrale economie en samenleving in overeenstemming met de Europese Green Deal. **De lidstaten wordt verzocht na te gaan hoe zij het proces en de instrumenten van het digitale decennium, en in het bijzonder meerlandenprojecten, benutten om de groene transitie te versnellen.**

2.2 Integreren van de vereisten van klimaatadaptatie

De frequentie en ernst van extreme klimaat- en weersomstandigheden nemen toe. Sinds het opstellen van de eerste nationale energie- en klimaatplannen wordt het belang van klimaatadaptatie wereldwijd steeds meer erkend ⁽⁵⁵⁾. In 2021 heeft de Commissie een nieuwe EU-strategie voor aanpassing aan de klimaatverandering gepubliceerd, waarin het belang van het opnemen van klimaatveerkracht in nationale begrotingskaders en van op de natuur gebaseerde oplossingen wordt onderstreept. In de Europese klimaatwet wordt benadrukt dat sectorale maatregelen bestand moeten zijn tegen de mogelijke negatieve gevolgen van klimaatverandering ⁽⁵⁶⁾.

De lidstaten wordt verzocht in hun geactualiseerde nationale plannen aanpassingsdoelstellingen op te nemen ter ondersteuning van de verwezenlijking van de nationale doelstellingen, streefcijfers en bijdragen in het kader van de energie-unie ⁽⁵⁷⁾, overeenkomstig de EU-aanpassingsstrategie. Risico's in verband met klimaatverandering moeten worden geïntegreerd in investerings- en planningsbeslissingen, en het aanpassingsvermogen van de lidstaten moet worden vergroot, de veerkracht moet worden versterkt en de kwetsbaarheid voor klimaatverandering moet worden verminderd. Belangrijk is dat aanpassingsmaatregelen, mits goed opgezet, ook nevenvoordelen voor klimaatmitigatie kunnen opleveren en de sociale en economische veerkracht op rechtvaardige wijze kunnen verbeteren, gezien de ongelijke regionale en maatschappelijke gevolgen van klimaatverandering en extreme weersomstandigheden. Mitigatie-investeringen moeten klimaatbestendig zijn.

⁽⁵¹⁾ Mededeling Een renovatiegolf voor Europa (COM(2020) 662 final).

⁽⁵²⁾ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's “Bespaar energie” (COM(2022) 240 final).

⁽⁵³⁾ Digitalisering van het energiesysteem – EU-actieplan (COM(2022) 552 final).

⁽⁵⁴⁾ Voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van het beleidsprogramma 2030 “Traject naar het digitale decennium” (COM(2021) 574 final).

⁽⁵⁵⁾ Bijvoorbeeld tijdens de VN-klimaatop, de Global Adaptation Summit en verschillende COP's bij het UNFCCC en de Overeenkomst van Parijs.

⁽⁵⁶⁾ Op grond van artikel 5 van de Europese klimaatwet moeten de lidstaten ervoor zorgen dat het beleid inzake klimaatadaptatie coherent is, onderlinge ondersteuning biedt en gezamenlijke voordelen oplevert voor het sectorale beleid, en moeten zij streven naar een betere integratie van de aanpassing aan de klimaatverandering op een consistente manier in alle beleidsgebieden.

⁽⁵⁷⁾ Artikel 4 bis, lid 1, punt iii), en bijlage I bij de governanceverordening.

De aanpassingsdoelstellingen moeten waar mogelijk worden gekwantificeerd en duidelijk worden gekoppeld aan de specifieke doelstellingen en beleidsmaatregelen van de energie-unie die zij ondersteunen.

Verwijzingen naar de nationale aanpassingsstrategie of het nationale aanpassingsplan zouden kunnen worden opgenomen in de relevante afdelingen van het hoofdstuk over beleidslijnen en maatregelen in de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen. In de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen kan bijvoorbeeld worden uiteengezet welke maatregelen het koolstofvastleggingspotentieel van landgebruik (dimensie decarbonisatie), de elektriciteitsproductiecapaciteit (dimensie energiezuikerheid) of de energiebesparing in woningen (dimensie energie-efficiëntie) veilig zullen stellen in geval van waterstress en -schaarste, droogte, overstromingen, bosbranden of hittegolven. De geplande en uitgevoerde op de natuur gebaseerde oplossingen kunnen worden beschreven, samen met hun huidige of verwachte gevolgen op het gebied van klimaatadaptatie (bv. bescherming tegen woestijnvorming, stedelijke hitte, overstromingen enz.). Bijzondere nadruk moet worden gelegd op water, met name op de veerkracht van de energiesystemen bij structurele of seizoensgebonden waterschaarste. Ook innovatieve benaderingen, zoals verzekeringspolissen en fiscale maatregelen om de klimaatbeschermingskloof te dichten, kunnen worden overwogen, evenals investeringen voor het behoud van de biodiversiteit die zou bijdragen tot klimaatadaptatie.

2.3 **Verbeteren van de planning voor landgebruik, bosbouw en landbouw**

De sectoren landgebruik, bosbouw en landbouw spelen een cruciale rol bij het verwezenlijken van de EU-doelstellingen inzake klimaatneutraliteit en -aanpassing, door een aanzienlijke vermindering van de broeikasgasemissies, meer koolstofverwijdering en ecosysteemdiensten ter verbetering van de veerkracht. De koolstofput van de EU is gestaag afgenomen. De oorzaken zijn onder meer een toename van de vraag naar hout, bossen die de oogstrijpheid bereiken en een toename van bosverstoringen. Tegelijkertijd is de vooruitgang inzake emissiereductie in de EU-landbouwsector gestagneerd, ondanks de toegenomen steun voor klimaatactie. Belangrijke bronnen van broeikasgasemissies in de landbouwsector zijn methaanemissies van de veestapel – zowel door darmgisting als door mestbeheer – en uitstoot van distikstofoxide door het gebruik van kunstmest en mestbeheer.

Zoals uiteengezet in afdeling 1.1, **moet in de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen rekening worden gehouden met de toegenomen ambitie die is voorgesteld voor de herziening van de LULUCF-verordening door het traject naar de nationale streefcijfers vast te stellen.** In de nationale plannen moet worden aangegeven hoe zij de bijdrage van hun landgebruik-, bosbouw- en landbouwsectoren aan de versterkte klimaatdoelstelling van de EU willen verhogen door middel van beleidslijnen en maatregelen en meer ambitie. De lidstaten moeten maatregelen voor mitigatie, aanpassing en natuurherstel beter integreren in hun sectoren landgebruik, bosbouw en landbouw in een context met verwante initiatieven voor biodiversiteit en bio-energie. Het meest recente voorstel voor een wet inzake natuurherstel ⁽⁵⁸⁾ heeft ook betrekking op aspecten van landbeheer die relevant zijn voor klimaatmitigatie en -adaptatie.

De beleidslijnen en maatregelen moeten blijf geven van meer ambitie met betrekking tot de klimaatmitigatie- en adaptatie, met betrekking tot CO₂-emissies 2- en niet-CO₂-koolstofverwijdering in verband met energie-efficiëntie, -productie en gebruik van hernieuwbare energie, en behoud, bescherming en herstel van ecosystemen.

Kader 4: inhoud van de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen met betrekking tot LULUCF. plannen en kwantificeren van de volgende activiteiten:

- identificeren van de verbeteringen voor het systeem van informatieverzameling en monitoring die nodig zijn voor doeltreffende beleidskeuzes, ontwerp en uitvoering in de sectoren landgebruik, bosbouw en landbouw (bv. via satellietbeelden). Het systeem moet voorzien in de noodzaak te zorgen voor een doeltreffende uitvoering met betrekking tot de doelstellingen van de bescherming en het herstel van de ecosystemen;
- verminderen van broeikasgasemissies in de agrarische niet-CO₂-sector, onder meer wat betreft darmgisting, mestbeheer en meststoffenbeheer;
- verhogen van de nettoverwijdering in de sectoren landgebruik, bosbouw en landbouw, onder meer via koolstoflandbouw, en materialen voor duurzame koolstofopslag (zoals bouwproducten op basis van hout), met de nadruk op geïntegreerde benaderingen zoals op de natuur gebaseerde oplossingen om ook bij te dragen tot de doelstellingen van de bescherming en het herstel van ecosystemen en andere milieudoelstellingen (bv. biodiversiteit, nulvervuiling, stopzetting van de uitputting van natuurlijke hulpbronnen);
- bevorderen en uitvoeren van energie-efficiëntiemaatregelen in verband met biomassa, waaronder de levering van biogebaseerde isolatiematerialen.

⁽⁵⁸⁾ Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende natuurherstel (COM(2022) 304 final).

2.4 Aanpakken van methaanemissies

De Commissie moedigt de lidstaten aan sectorale doelstellingen en streefcijfers ter vermindering van de methaanemissies en overeenkomstige beleidslijnen en maatregelen vast te stellen in hun geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen, rekening houdend met de doelstellingen van de EU-methaanstrategie ⁽⁵⁹⁾.

Het verminderen van de methaanemissies draagt rechtstreeks bij tot een vertraging van de opwarming. Aangezien methaan een precursor van ozon is, vermindert de beperking ervan bovendien de luchtverontreiniging. Methaan heeft een aardopwarmingsvermogen dat 28 keer groter is dan dat van CO₂ over een periode van 100 jaar. In de EU is meer dan de helft van de antropogene methaanemissies afkomstig van de landbouw, waarbij de veestapel verantwoordelijk is voor 54 % van de totale methaanemissies in de EU (meer dan 6 % van de totale broeikasgasemissies in de EU) ⁽⁶⁰⁾. Ongeveer een vierde van de methaanemissies is afkomstig van vast afval en afvalwater en bijna een vijfde van energie.

Methaan valt onder de verordening inzake de verdeling van de inspanningen ⁽⁶¹⁾, die de lidstaten de flexibiliteit geeft om passende beleidsmaatregelen ter vermindering van de methaanemissies te kiezen. Daarnaast beschikt de EU over verschillende sectorale beleidsmaatregelen die bijdragen tot een beperking van de methaanemissies ⁽⁶²⁾, zoals het gemeenschappelijk landbouwbeleid, de richtlijn betreffende het storten van afvalstoffen en de voorgestelde en geplande herzieningen van de richtlijn industriële emissies, de richtlijn behandeling stedelijk afvalwater en de richtlijn hernieuwbare energie en de nieuwe voorgestelde verordening inzake de beperking van de methaanemissies in de energiesector.

Kader 5: voorbeelden van beleidslijnen en maatregelen ter vermindering van methaanemissies:

- **Landbouw** – invoeren van stimulansen voor fokactiviteiten ter verbetering van gezondheid en vruchtbaarheid, voederbeheer en voederadditieven om methaanemissies uit darmgisting te verminderen en tegelijkertijd trade-offs met andere milieukwesties, zoals ammoniakemissies, te voorkomen; bevorderen van technieken voor mestopslag (bv. koelen van drijfmest, aanzuren van drijfmest, afdekken van mest- en drijfmestopslag, invoeren van emissiegrenswaarden en monitoringvoorschriften) en anaerobe gisting met recuperatie van biogas om de methaanemissies van mestbeheer te verminderen, met als bijkomend voordeel dat de afhankelijkheid van de invoer van aardgas wordt verminderd en ammoniakemissies worden voorkomen; bevorderen van meer duurzame diëten met minder rood en verwerkt vlees en meer plantaardige eiwitbronnen.
- **Vast afval en afvalwater** – verminderen van het storten van organisch afval door een volledige en snelle uitvoering van de wetgeving inzake afval en storten; bronscheiding en anaerobe gisting met recuperatie van biogas ter vermindering van methaanemissies uit vast afval; anaerobe gisting van slib met recuperatie van biogas ter vermindering van methaanemissies uit afvalwater.
- **Energie** – overeenkomstig de voorgestelde verordening inzake de beperking van de methaanemissies ⁽⁶³⁾ moeten de meting, verslaglegging en verificatie van de methaanemissies in de energiesector worden verbeterd en moeten de emissies worden beperkt door verplichte lekdetectie en -reparatie en een verbod op ontluften en affakkelen.

2.5 Integratie van geologische opslag op lange termijn van CO₂

De lidstaten worden aangemoedigd in hun geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen de inspanningen op te nemen die zijn gepland om hun industrieën in staat te stellen hun inherente procesemissies permanent af te vangen en op te slaan in geologische opslagplaatsen, overeenkomstig Richtlijn 2009/31/EG. Om de doelstelling inzake klimaatneutraliteit te verwezenlijken, moeten de resterende broeikasgasemissies en -verwijdering van sectoren waar de transitie moeilijk te verwezenlijken is binnen de EU uiterlijk in 2050 in evenwicht zijn en moet de EU daarna negatieve emissies bereiken.

⁽⁵⁹⁾ EU-methaanstrategie (COM(2020) 663 final).

⁽⁶⁰⁾ Europees Milieuagentschap.

⁽⁶¹⁾ Verordening (EU) 2018/842 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 betreffende bindende jaarlijkse broeikasgasemissiereducties door de lidstaten van 2021 tot en met 2030 teneinde bij te dragen aan klimaatmaatregelen om aan de toezeggingen uit hoofde van de Overeenkomst van Parijs te voldoen (PB L 156 van 19.6.2018, blz. 26).

⁽⁶²⁾ Zoals het gemeenschappelijk landbouwbeleid, de richtlijn betreffende het storten van afvalstoffen en de voorgestelde en geplande herzieningen van de richtlijn industriële emissies, de richtlijn behandeling stedelijk afvalwater en de richtlijn hernieuwbare energie.

⁽⁶³⁾ Voorstel voor een Verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake de beperking van de methaanemissies in de energiesector en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/942, (COM(2021) 805 final).

Verscheidene activiteiten, waaronder energie-intensieve sectoren, zoals cement, ijzer en staal, aluminium, pulp en papier en raffinaderijen, alsmede de landbouw, kennen inherente procesemissies die voortvloeien uit de productieprocessen zelf. Koolstofafvang en -opslag of koolstofafvang en -gebruik, kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de aanpak van de emissies van deze sectoren.

Bovendien kan het helpen CO₂ uit de atmosfeer te verwijderen door middel van koolstofverwijdering zoals bio-energie met koolstofafvang en -opslag (BECCS) en door directe afvang van koolstof uit de atmosfeer (DACCS). De invoering van BECCS moet in de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen worden benaderd met volledige inachtneming van de grenzen en de beschikbaarheid van duurzame biomassa.

Kader 6: vaststellen van doelstellingen, streefcijfers en bijdragen voor koolstofafvang en -opslag.

De lidstaten worden aangemoedigd de volgende informatie te verstrekken:

- de jaarlijkse geaggregeerde prognose van inherente procesemissies die moeten worden gereduceerd door middel van CO₂-afvang;
- het jaarlijkse biogene en directe lucht-CO₂ dat beschikbaar komt voor geologische CO₂-opslag;
- de geologische CO₂-opslagcapaciteit die jaarlijks operationeel beschikbaar kan worden gesteld;
- de jaarlijkse CO₂-opslagcapaciteit die aan het eind van de exploitatie van koolwaterstofreservoirs mogelijk beschikbaar komt;
- de geplande CO₂-transportinfrastructuur;
- de beschikbare overheidssteun voor investeringen in CO₂-opvang, -transport en -opslag;
- alle andere maatregelen ter ondersteuning van de toepassing van de mogelijkheden tot geologische CO₂-opslag op lange termijn.

2.6 *Bevorderen van de dimensie “onderzoek, innovatie en concurrentievermogen”*

Voortbouwend op de beoordeling van de oorspronkelijke nationale energie- en klimaatplannen van 2020 ⁽⁶⁴⁾ en rekening houdend met de huidige geopolitieke omstandigheden en de recente beleidsontwikkelingen, wordt de lidstaten verzocht in hun geactualiseerde plan de dimensie “onderzoek, innovatie en concurrentievermogen” te versterken.

Een succesvol traject voor onderzoek en innovatie op het gebied van schone energie en koolstofarme technologieën vereist voldoende deskundigen en ondernemers, ondersteund door een synergetisch gebruik van EU-, nationale en regionale programma's. Duidelijke nationale streefcijfers en doelstellingen voor onderzoek en innovatie tot 2030 (en eventueel tot 2050), meer samenwerking tussen de lidstaten en een voortdurend monitoren van de nationale onderzoeks- en innovatieactiviteiten zijn van cruciaal belang om het concurrentievermogen van de EU te versterken en de doelstellingen van de Green Deal te verwezenlijken. Deze elementen zijn ook van essentieel belang om de kloof tussen onderzoek en innovatie en de marktintroductie te overbruggen, het concurrentievermogen van de EU te versterken en uiteindelijk te leiden tot een versnelde uitrol van technologieën die naar verwachting van invloed zullen zijn op de doelstellingen van de Green Deal. In de onderzoeks- en innovatiestrategieën moet ook aandacht worden besteed aan niet-technologische, transdisciplinaire aspecten die van cruciaal belang zijn om de ecologische en de energietransitie te versnellen; daarbij worden gedragsverandering en klimaatbewuste levensstijlkeuzes gestimuleerd en institutionele, governance- en beleidsinnovaties bevorderd om de randvoorwaarden te scheppen voor een klimaatneutrale transformatie.

In de geactualiseerde nationale plannen moeten de doelstellingen en de beleidslijnen van de lidstaten worden beschreven om de opschaling van de productie van commercieel beschikbare koolstofarme technologieën, apparatuur en onderdelen te vergemakkelijken (bijvoorbeeld door de huidige situatie en trends inzake investeringen en toegevoegde waarde weer te geven) op hun grondgebied – alsmede hun doelstellingen en beleidslijnen om dit te verwezenlijken door middel van diversificatie-inspanningen in derde landen. In het REPowerEU-plan is bepaald dat voor het verwezenlijken ervan de levering van apparatuur voor hernieuwbare energie en van kritieke grondstoffen moet worden gediversifieerd, de sectorale afhankelijkheid moet worden verminderd, knelpunten in de toeleveringsketen moeten worden weggewerkt en de productiecapaciteit van de EU voor technologie op het gebied van schone energie moet worden uitgebreid. In de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen moeten de behoeften inzake productiecapaciteit en industriële waardeketens in belangrijke koolstofarme energietechnologieën beter tot uiting komen.

⁽⁶⁴⁾ Een EU-brede beoordeling van de nationale energie- en klimaatplannen: de groene transitie een impuls geven en het economisch herstel bevorderen via geïntegreerde energie- en klimaatplanning.

Kader 7: beste praktijken ter verbetering van de dimensie “onderzoek, innovatie en concurrentievermogen”

- identificeren en beschrijven van de onderzoeks- en innovatiebehoeften op het gebied van schone energie om de energie- en klimaatdoelstellingen te verwezenlijken, met inbegrip van gevolgen voor het milieu en aspecten van een rechtvaardige transitie ⁽⁶⁵⁾ en de beoordeling van de sociaaleconomische gevolgen van de groene transitie;
- beschrijven van de nationale onderzoeks- en innovatiedoelstellingen en financieringsstreefcijfers die concrete en kwantitatieve trajecten weergeven om de doelstellingen voor 2030 en 2050 te behalen voor specifieke belangrijke technologieën voor schone energie en koolstofafvang en -opslag;
- integreren van de industriële stappen van waardeketens voor schone energie, bijvoorbeeld door de productiecapaciteit voor hernieuwbare energietechnologieën aan te pakken en zo ook het concurrentievermogen van de Europese industrie te ondersteunen;
- verkennen van synergieën tussen relevante nationale fondsen en activiteiten, met innovatieplatforms en met de werkgroepen voor de uitvoering van het Europees strategisch plan voor energietechnologie (SET-plan) en waar nodig met de vier “Green Deal Missies” van de EU ⁽⁶⁶⁾;
- verbeteren van de samenwerking tussen de landen die betrokken zijn bij het SET-plan, met name maar niet uitsluitend via het partnerschap voor de transitie naar schone energie in het kader van Horizon Europa;
- beschrijven hoe de samenwerking met mondiale partners op het gebied van onderzoek en innovatie inzake schone energie kan worden verbeterd;
- verbeteren van ondersteuning en toegang tot financiering voor bedrijfsinnovatie, onder meer voor startende en groeiende ondernemingen en kmo's;
- integreren van de opschaling van de productie en de gediversifieerde productiecapaciteit van waardeketens voor schone energie en koolstofarme technologie in nationale doelstellingen en beleidslijnen en maatregelen met betrekking tot het concurrentievermogen;
- integreren van de ontwikkeling van vaardigheden die nodig zijn voor de transitie naar schone energie, bijvoorbeeld door aan te sluiten bij het Pact voor vaardigheden inzake hernieuwbare energie;
- integreren van de begrippen recycleerbaarheid en circulariteit, de noodzaak om de afhankelijkheid te verminderen en de inkoop van ingevoerde grondstoffen en componenten voor de productie van schone energietechnologieën daadwerkelijk te diversifiëren;
- nagaan en beschrijven hoe het concurrentievermogen van schone energietechnologieën op de wereldmarkt kan worden verbeterd, met inbegrip van de belangrijkste drijvende krachten en uitdagingen op zowel de interne als de wereldmarkt.

2.7 Integreren van de doelstelling inzake klimaatneutraliteit

De lidstaten moeten in hun geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen elementen opnemen die de samenhang en consistentie met de EU-doelstelling inzake klimaatneutraliteit versterken en daarbij voortbouwen op hun nationale langetermijnstrategie. Om de consistentie en samenhang met de EU-doelstelling inzake klimaatneutraliteit te waarborgen, is bij de Europese klimaatwet de governanceverordening gewijzigd om de doelstelling inzake klimaatneutraliteit op te nemen in de desbetreffende bepalingen van de governanceverordening ⁽⁶⁷⁾. De lidstaten kunnen de samenhang en consistentie op de volgende punten verbeteren:

- bij hun beoordeling van de gevolgen van de geplande beleidslijnen en maatregelen, door te analyseren of deze consistent zijn met de EU-doelstelling van klimaatneutraliteit als bedoeld in artikel 2, lid 1, van de klimaatwet (artikel 3, lid 2, punt f), van de governanceverordening;
- in de analytische basis voor het plan, door te beschrijven hoe bestaande en geplande beleidslijnen en maatregelen bijdragen tot de verwezenlijking van de EU-doelstelling inzake klimaatneutraliteit, zoals bepaald in artikel 2, lid 1, van de klimaatwet (artikel 8, lid 2, punt e), van de governanceverordening en bijlage I, deel 1, afdeling B, punt 5.5 van de governanceverordening);

⁽⁶⁵⁾ Zie de Aanbeveling van de Raad van 16 juni 2022 inzake het garanderen van een rechtvaardige transitie naar klimaatneutraliteit (PB C 243 van 27.6.2022, blz. 35).

⁽⁶⁶⁾ Aanpassing aan de klimaatverandering, Herstel onze oceaan en wateren, Klimaatneutrale en slimme steden, Een bodemdeal voor Europa.

⁽⁶⁷⁾ Artikel 13 van de Europese klimaatwet.

- bij het uiteenzetten van de beleidslijnen en maatregelen in verband met broeikasgasemissies en -verwijderingen, door een vooruitblik te bieden op de EU-doelstelling inzake klimaatneutraliteit (bijlage I, deel 1, afdeling A, punt 3.1.1, punt i, van de governanceverordening).

3 Transversale aandachtspunten bij het actualiseren van de nationale energie- en klimaatplannen

3.1 Voortbouwen op de lessen die zijn geleerd uit de eerste nationale energie- en klimaatplannen

De oorspronkelijke door de lidstaten ingediende nationale energie- en klimaatplannen leggen de basis voor het intensiveren van de ambities en het bereiken van de doelstellingen van de Europese Green Deal en het REPowerEU-plan. Ze werden opgesteld volgens het iteratieve proces dat in de governanceverordening is uiteengezet, op basis van uitgebreide raadplegingen tussen de Commissie en de lidstaten en raadplegingen van belanghebbenden en het maatschappelijk middenveld. De Commissie heeft de eerste ontwerpversie van de plannen individueel en op EU-niveau beoordeeld ⁽⁶⁸⁾ en aanbevelingen aan de lidstaten gedaan ⁽⁶⁹⁾ om de plannen af te ronden. De definitieve plannen werden, zij het soms met vertraging, vóór 31 december 2019 ingediend en de Commissie heeft de definitieve plannen afzonderlijk en samengevoegd beoordeeld ⁽⁷⁰⁾.

3.1.1 Verbeteren van de nationale energie- en klimaatplannen tot 2030

De “aanpak op het volledige overheidsniveau” is een centraal onderdeel van het opstellen van de oorspronkelijke plannen en een van de leidende beginselen van de governanceverordening. Zo wordt de samenhang tussen de vijf dimensies van de energie-unie verbeterd en worden synergieën tussen verschillende beleidsterreinen tot stand gebracht.

De lidstaten wordt verzocht alle betrokken autoriteiten en belanghebbenden te raadplegen bij het opstellen van de actualisering van hun geïntegreerde ontwerp- en definitieve versie van de nationale plannen. Deze betrokken autoriteiten moeten binnen hun verschillende portefeuilles samenwerken om de nationale plannen te actualiseren en de gemeenschappelijke doelstellingen van de energie-unie, de Europese Green Deal, het Europees Semester, de herstel- en veerkrachtfaciliteit, het REPowerEU-plan en andere ontwikkelingen in het energie- en klimaatbeleid van de EU te verwezenlijken. Een dergelijk proces moet ervoor zorgen dat de autoriteiten de uitvoering van de geïntegreerde nationale plannen in eigen hand nemen.

De lidstaten worden aangemoedigd voort te bouwen op hun oorspronkelijke nationale plannen en daarbij de desbetreffende beoordeling van de Commissie ten volle in aanmerking te nemen.

3.1.2 Synergieën met geïntegreerde voortgangsverslagen

De lidstaten worden aangemoedigd de eerste geïntegreerde nationale voortgangsverslagen over energie en klimaat te gebruiken bij het opstellen van hun geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen. De verslagen kunnen worden gebruikt om: i) de huidige situatie te helpen beschrijven, ook wat betreft de aanpassing aan de klimaatverandering; ii) de resterende lacunes te ramen om de doelstellingen, streefcijfers en bijdragen van de eerste nationale plannen te verwezenlijken; en iii) conclusies te trekken over de toereikendheid van de beleidslijnen en maatregelen en investeringen die de nationale voortgangsverslagen over energie en klimaat in elke dimensie en sector bevatten, met inbegrip van hun effect op de luchtkwaliteit en de emissies van luchtverontreinigende stoffen.

Tegen 15 maart 2023 zullen de lidstaten voor het eerst de nationale voortgangsverslagen over energie en klimaat indienen bij de Commissie ⁽⁷¹⁾. . Verslaglegging en monitoring van de voortgang zijn twee van de belangrijkste kenmerken van de governanceverordening. Nationale voortgangsverslagen over energie en klimaat dragen bij tot een op feiten gebaseerde beoordeling van de voortgang bij de uitvoering van de initiële nationale energie- en klimaatplannen en zijn derhalve een waardevolle manier om na te gaan welke gebieden vatbaar zijn voor verbetering. De opzet van de verslaglegging en monitoring van de voortgang is ontwikkeld om de uitvoering van het energie- en klimaatbeleid in de nationale energie- en klimaatplannen te analyseren, waarbij de administratieve lasten voor de lidstaten en de Commissie moeten worden beperkt.

⁽⁶⁸⁾ Samen een succes maken van de energie-unie en van klimaatactie – De grondslag voor een geslaagde energietransitie, (COM (2019) 285 final). Zie ook Economidou, M., Ringel, M., Valentova, M., Zancanella, P., Tsemekidi Tzeirnak, S., Zangheri, P., Paci, D., Ribeiro Serrenho, T., Palermo, V. en Bertoldi, P., National Energy and Climate Plans for 2021-2030 under the EU Energy Union, EUR 30487 NL, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg, 2020, ISBN 978-92-76-27013-3, doi:10.2760/678371, JRC122862.

⁽⁶⁹⁾ Nationale energie- en klimaatplannen | Europese Commissie (europa.eu).

⁽⁷⁰⁾ Een EU-brede beoordeling van de nationale energie- en klimaatplannen: de groene transitie een impuls geven en het economisch herstel bevorderen via geïntegreerde energie- en klimaatplanning, (COM(2020) 564 final).

⁽⁷¹⁾ Op grond van de artikelen 17 tot en met 25 van de governanceverordening.

Het analytische deel van de geactualiseerde nationale plannen en de geplande beleidslijnen en maatregelen kunnen baat hebben bij de informatie die wordt verzameld voor de voortgangsverslagen. Indien evenwel wordt verwezen naar elektriciteits- en gasmarkten, energieprijzen en de uitsplitsing van de huidige prijselementen (in de prijscomponenten energie, netwerk, belastingen/heffingen), moeten de lidstaten een geactualiseerde analyse verstrekken in vergelijking met het tijdstip waarop de nationale energie- en klimaatvoortgangsverslagen werden ingediend.

3.2 *Een vroegtijdige en inclusieve inspraak van het publiek overeenkomstig het Verdrag van Aarhus*

Zoals voor de oorspronkelijke plannen het geval was, moeten de lidstaten de actualisering van hun nationale energie- en klimaatplannen ontwikkelen in een dialoog met lokale autoriteiten, het maatschappelijke middenveld, sociale partners, het sectorale bedrijfsleven, investeerders en andere belanghebbenden. In artikel 10 van de governanceverordening is bepaald dat de lidstaten het publiek in een vroeg stadium reële mogelijkheden moeten bieden tot inspraak bij het opstellen van de nationale energie- en klimaatplannen. De lidstaten zijn partij bij het Verdrag van Aarhus ⁽⁷²⁾ en zijn derhalve verplicht ervoor te zorgen dat het publiek in een vroeg stadium daadwerkelijk de kans krijgt om in een transparant en rechtvaardig kader deel te nemen aan het opstellen van de ontwerpversie van de geactualiseerde nationale plannen ⁽⁷³⁾. Het publiek moet met name voldoende tijd krijgen om aan de verschillende fasen deel te nemen en moet worden geraadpleegd wanneer alle opties nog open zijn ⁽⁷⁴⁾. Een goede raadpleging houdt in dat het publiek aan het begin van de raadplegingsperiode toegang moet hebben tot alle relevante documenten, verslagen en uitgangspunten. De lidstaten wordt verzocht na te denken over beste praktijken, zoals het opzetten van de raadpleging via een speciale website voor het nationale energie- en klimaatplan, die alle informatie bevat.

Op grond van artikel 11 van de governanceverordening moeten de lidstaten een energie- en klimaatdialoog op verschillende niveaus tot stand brengen. Zij moeten een platform bieden om met de belanghebbenden de verschillende scenario's te bespreken die worden overwogen voor het energie- en klimaatbeleid en het bereiken van de in de klimaatwet ⁽⁷⁵⁾ vastgestelde EU-doelstelling inzake klimaatneutraliteit. De lidstaten brengen in de nationale voortgangsverslagen over energie en klimaat verslag uit over de voortgang bij het tot stand brengen van deze dialoog. Wat de openbare raadplegingen betreft, worden de lidstaten aangemoedigd de dialoog op verschillende niveaus te versterken en samen te werken met regionale en lokale personen en groepen die concrete maatregelen kunnen voorstellen. Voorts moeten ze nagaan of er synergieën zijn met bestaande fora, zoals het Burgemeesters-convenant. De lidstaten moeten ook zorgen voor volledige en tijdige raadpleging en betrokkenheid van de sociale partners, overeenkomstig de desbetreffende nationale voorschriften en praktijken. Een sociale dialoog en maatschappelijke aanpak zijn essentieel voor het ontwikkelen en uitvoeren van een doeltreffend energie- en klimaatbeleid overeenkomstig de beginselen van de Europese pijler van sociale rechten.

De lidstaten moeten in hun geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen een samenvatting opnemen van de raadplegingen en van het standpunt of de voorlopige standpunten van het publiek. De lidstaten moeten verklaren hoe de standpunten van het publiek in aanmerking werden genomen vóór de indiening van de ontwerp- en definitieve versie van de nationale plannen. Van de lidstaten wordt ook verwacht dat zij beschrijven hoe het publiek op transparante en rechtvaardige wijze aan het proces heeft kunnen deelnemen.

3.3 *De regionale samenwerking versterken voor een beter gecoördineerde respons en bevordering van solidariteit*

De lidstaten worden aangemoedigd de regionale samenwerking te versterken bij het opstellen van de geactualiseerde nationale plannen. Voor zover mogelijk wordt aanbevolen deze samenwerking te coördineren via het bestaande regionale samenwerkingsforum. Regionale groepen die zijn opgericht in het kader van het EU-energieplatform ⁽⁷⁶⁾, alsmede regionale risicogroepen in verband met de gasleveringszekerheid op de EU-markt, kunnen waar nodig ook ondersteuning bieden. Hoewel het governancemechanisme is ontworpen om samenwerking tussen de lidstaten op grensoverschrijdend en regionaal niveau te stimuleren ⁽⁷⁷⁾, hebben de lidstaten tijdens het opstellen van de eerste nationale energie- en klimaatplannen niet het volledige potentieel van regionale samenwerking benut.

De lidstaten worden ook aangemoedigd op vrijwillige basis bepaalde onderdelen van hun nationale energie- en klimaatplannen gezamenlijk op te stellen, zowel op territoriaal als op sectoraal niveau. Dit is de gelegenheid om de administratieve lasten voor de lidstaten te verlichten en de inhoud van de nationale energie- en klimaatplannen te verbeteren. De Commissie is bereid deze samenwerking te vergemakkelijken indien de lidstaten daarom verzoeken tijdens het opstellen van de ontwerpversie van de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen. Regionale samenwerking op het gebied van energie- en klimaatbeleid maakt het mogelijk

⁽⁷²⁾ Aarhus (europa.eu).

⁽⁷³⁾ Artikel 6 van het Verdrag van Aarhus.

⁽⁷⁴⁾ Artikel 7 van het Verdrag van Aarhus.

⁽⁷⁵⁾ Het NECPlatform-project, dat wordt gefinancierd in het kader van het LIFE-programma, heeft tot doel zes EU-lidstaten (Bulgarije, Kroatië, Frankrijk, Italië, Portugal en Roemenië) te ondersteunen bij het opzetten en beheren van permanente platforms voor klimaat- en energiedialoog op verschillende niveaus en hen te helpen voldoen aan artikel 11 van de governanceverordening door de verticale en horizontale integratie van het energie- en klimaatbeleid te bevorderen. Meer info: Financiering & aanbestedingen (europa.eu).

⁽⁷⁶⁾ EU-energieplatform (europa.eu).

⁽⁷⁷⁾ Artikel 12 van de governanceverordening.

synergieën te verkennen om de nationale energie- en klimaatdoelstellingen op efficiënte wijze te verwezenlijken, zodat de plannen meer samenhang vertonen. Tot de gebieden voor coördinatie behoren bijvoorbeeld gezamenlijke projecten of steunregelingen voor hernieuwbare energie (bv. consistente tijdschema's en maatregelen voor het opzetten van een gezamenlijke regeling) en consistente benaderingen bij het ontwikkelen van hernieuwbare energie binnen een regio of samenwerking in het kader van het SET-plan.

De lidstaten wordt verzocht het resultaat van de regionale raadplegingen samen te vatten in hun ontwerpversie van de geactualiseerde nationale plannen, met inbegrip van de opmerkingen van andere lidstaten, en toe te lichten hoe met die opmerkingen rekening is gehouden.

De lidstaten wordt ook verzocht regionale partners in te schakelen om een consistente planning te waarborgen en risico's in verband met de voorzieningszekerheid aan te pakken. Dit is ook van belang om te zorgen voor de aanleg van voldoende elektriciteits- en energietransmissie-infrastructuur (fysieke dimensie) en om de marktintegratie te bevorderen. Recente ontwikkelingen in het energiebeleid hebben aangetoond dat regionale samenwerking nodig is om de veerkracht en de paraatheid van het energiesysteem te vergroten en de transitie naar schone energie te versnellen. Vandaag zijn regionale samenwerking en Europese solidariteit meer dan ooit de sterkste troeven van de EU om tot een gediversifieerde energievoorziening te komen, de dimensie "energiezekerheid" van de nationale energie- en klimaatplannen te versterken en uiteindelijk een veerkrachtigere energie-unie tot stand te brengen. Om regionale samenwerking te vergemakkelijken publiceert de Commissie specifieke richtsnoeren voor het verdelen van de kosten en baten van samenwerkingsprojecten op het gebied van hernieuwbare energie.

De Commissie verzoekt de lidstaten om in de ontwerpversie van hun geactualiseerde nationale plannen een samenvatting te geven van hun deelname aan het EU-energieplatform en van mogelijke daaruit voortvloeiende maatregelen. Het EU-energieplatform werd opgericht ter coördinatie van de werkzaamheden om de EU-gasvoorziening onafhankelijk te maken van Russische bronnen. Dit houdt onder meer in dat een vrijwillig mechanisme voor de aankoop van aardgas en hernieuwbare waterstof voor de EU moet worden ingesteld, waarbij optimaal gebruik wordt gemaakt van het collectieve politieke en marktgewicht van de EU. Daarnaast werden vijf regionale groepen opgericht (Zuidoost-Europa, Midden-Oost-Europa, Noordwest-Europa, Zuidwest-Europa en de Baltische staten), die actieplannen moeten opstellen om de inspanningen van het EU-energieplatform operationeel te maken.

3.4 *Verkennen van het volledige potentieel van synergieën en koppelingen met andere planningsinstrumenten voor een groene en rechtvaardige transitie*

In de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen moet rekening worden gehouden met de nieuwe instrumenten voor planningsfinanciering die zijn ingesteld sinds de indiening in 2019 van de eerste definitieve versie van de nationale energie- en klimaatplannen. Toegang tot sommige fondsen is afhankelijk van de goedkeuring van specifieke plannen van de lidstaten. In de nationale energie- en klimaatplannen moeten op consistente en geïntegreerde wijze alle desbetreffende beleidslijnen en maatregelen tot uiting komen die bijdragen tot het verwezenlijken van de nationale doelstellingen, streefcijfers en bijdragen op het gebied van energie en klimaat, waaronder de acties en financieringsmogelijkheden die voortvloeien uit andere financierings- en planningsinstrumenten ⁽⁷⁸⁾.

3.4.1 *Herstel- en veerkrachtfaciliteit*

Het is belangrijk dat de lidstaten de energie- en klimaatinvesteringen en hervormingen van de nationale herstel- en veerkrachtplannen volledig weergeven in de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen ⁽⁷⁹⁾ en daarop voortbouwen om hun geactualiseerde streefcijfers, doelstellingen en verbintenissen voor 2030 te verwezenlijken. In kwantitatieve termen biedt de herstel en veerkrachtfaciliteit de grootste nieuwe financieringsbron voor energie- en klimaatbeleid. Tot augustus 2026 ⁽⁸⁰⁾ blijven de herstel- en veerkrachtplannen in verschillende maten sturend voor de agenda's van de lidstaten voor energie- en klimaatervormingen en -investeringen. De herstel- en veerkrachtplannen zijn opgesteld om bij te dragen tot de doelstellingen, streefcijfers en bijdragen van de nationale energie- en klimaatplannen, met het oog op de toegenomen ambities voor 2030 en 2050. De lidstaten moeten in het kader van het REPowerEU-plan aanvullende beleidslijnen en maatregelen in hun herstel- en veerkrachtplannen verwerken door een specifiek hoofdstuk over REPowerEU op te nemen.

⁽⁷⁸⁾ Voor een overzicht van de EU-financieringsinstrumenten voor een rechtvaardige groene transitie, zie bijlage 3 van het werkdokument van de diensten van de Commissie bij het voorstel van de Commissie voor een aanbeveling van de Raad inzake het garanderen van een rechtvaardige transitie naar klimaatneutraliteit, (SWD(2021) 452 final).

⁽⁷⁹⁾ Ingesteld bij Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17).

⁽⁸⁰⁾ Ongeveer 40 % van de toewijzingen van de herstel- en veerkrachtplannen heeft betrekking op maatregelen ter ondersteuning van klimaatdoelstellingen en verscheidene herstel- en veerkrachtplannen overschrijden ruimschoots de in de verordening vastgestelde drempel van 37 % klimaatfinanciering. De totale klimaatuitgaven in de 26 plannen die vóór 5 oktober 2022 zijn aangenomen, bedragen 199,9 miljard EUR. Daarnaast omvatten de plannen 18,4 miljard EUR aan extra milieu-uitgaven, waardoor het totale bedrag aan uitgaven dat wordt aangemerkt als bijdragend aan klimaat- of milieudoelstellingen uitkomt op 218,2 miljard EUR of 44,1 % van de totale toewijzing.

Met het oog op transparantie en consistentie verzoekt de Commissie de lidstaten de rol van de herstel- en veerkrachtplannen, met inbegrip van de hoofdstukken over REPowerEU, bij het uitvoeren van hun geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen duidelijk te beschrijven. Daartoe moet in de geactualiseerde nationale plannen kwantitatieve informatie worden verstrekt over de bijdrage van de maatregelen van het herstel- en veerkrachtplan aan de geactualiseerde klimaat- en energiedoelstellingen en -streefcijfers, ook wat de financiering betreft. Bovendien wordt de lidstaten verzocht voor elk relevant beleid en voor elke relevante maatregel in hun geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen te verwijzen naar het hoofdstuk over herstel- en veerkrachtplannen en REPowerEU. De lidstaten moeten aangeven of het beleid of de maatregel volledig of gedeeltelijk deel uitmaakt van het hoofdstuk over herstel- en veerkrachtplannen en REPowerEU en welke rol het nationale energie- en klimaatplan speelt bij het aanvullen van de hoofdstukken over herstel- en veerkrachtplannen en REPowerEU.

In voorkomend geval moeten zij een verwijzing bevatten naar het uitvoeringsbesluit van de Raad betreffende de goedkeuring van de beoordeling van hun herstel- en veerkrachtplan. De lidstaten moeten zich beraden op een eventuele uitbreiding van investeringen en hervormingen die verder kunnen bijdragen tot de doelstellingen, streefcijfers en bijdrage van hun geactualiseerde nationale plannen voor 2030.

De Commissie moedigt de lidstaten ook aan gebruik te maken van hun ervaring met het proces van herstel- en veerkrachtplannen. Dit kan de mate van detail van investeringen en hervormingen in de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen verder verbeteren wat betreft kostenramingen, financiering, beschrijving van de reikwijdte en het opnemen van specifieke mijlpalen en streefcijfers. De samenhang tussen de twee instrumenten moet worden gehandhaafd.

Hoewel de huidige governanceverordening dit niet voorschrijft, moedigt de Commissie de lidstaten aan het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” toe te passen bij het vaststellen van beleidslijnen en maatregelen voor de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen. Volledige naleving van het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” is een belangrijk ontwerpkenmerk van de herstel en veerkrachtfaciliteit. Het zorgt ervoor dat de plannen bijdragen aan de groene transitie en aan een duurzaam herstel, terwijl schade aan biodiversiteit, water en mariene hulpbronnen wordt beperkt, circulariteit wordt gestimuleerd, verontreiniging wordt tegengegaan en de lock-in van niet-duurzame activa en activiteiten wordt voorkomen. De Commissie heeft technische richtsnoeren opgesteld voor het toepassen van het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” in het kader van de herstel- en veerkrachtplannen ⁽⁸¹⁾.

3.4.2 Fonds voor een rechtvaardige transitie

Het mechanisme voor een rechtvaardige transitie ⁽⁸²⁾, met name het Fonds voor een rechtvaardige transitie, is in het leven geroepen om tussen 2021 en 2027 investeringen aan te trekken. Dit investeringsinstrument helpt de Europese regio's die het meest worden getroffen door de transitie naar klimaatneutraliteit, gezien hun grote afhankelijkheid van de winning van fossiele brandstoffen – waaronder steenkool, turf en olieschalie – en van koolstofintensieve industriële processen. Het Fonds voor een rechtvaardige transitie, onderdeel van het cohesiebeleid, past ook het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” toe en sluit investeringen in fossiele brandstoffen uit. Er wordt een sterk governancekader vastgesteld met de territoriale plannen voor een rechtvaardige transitie als middelpunt, waaraan momenteel de laatste hand wordt gelegd. De territoriale plannen voor een rechtvaardige transitie zijn strategische documenten waarin het proces van een rechtvaardige transitie in elke lidstaat en de activiteiten ter verzachting van de verwachte sociaal-economische gevolgen in de zwaarst getroffen gebieden worden toegelicht. De territoriale plannen voor een rechtvaardige transitie vormen het kader voor de maatregelen en investeringen in van steenkool afhankelijke regio's en/of regio's met industrieën met hoge broeikasgasemissies (zoals de sectoren chemie, staal en cement) die het meest te lijden hebben onder de transitie.

De lidstaten geven in de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen het transitieproces weer dat is uiteengezet in de territoriale plannen voor een rechtvaardige transitie. De lidstaten moeten een toelichting geven van de synergieën tussen de klimaat- en energiedoelstellingen voor 2030 en de transitie van fossiele brandstoffen. Zij moeten ook beschrijven hoe het bereiken van de nationale doelstellingen doelgericht bijdraagt tot het verminderen van de sociaal-economische gevolgen op regionaal niveau.

3.4.3 Sociaal Klimaatfonds

De Commissie moedigt de lidstaten aan de onderliggende analyse die nodig is voor het opstellen van de sociale klimaatplannen zoveel mogelijk op te nemen in hun geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen. Zij moeten verklaren hoe zij van plan zijn de inkomsten uit het Sociaal Klimaatfonds te gebruiken ter verwezenlijking van de desbetreffende doelstellingen, streefcijfers en bijdragen. Het sociaal klimaatfonds ⁽⁸³⁾ wordt voorgesteld in het kader van het “Fit for 55”-pakket om de sociale gevolgen voor kwetsbare huishoudens, vervoersgebruikers en micro-ondernemingen aan te pakken die kunnen voortvloeien uit de opname van gebouwen en wegvervoer in een emissiehandelssysteem (ETS). Het doel van het sociaal klimaatfonds is

⁽⁸¹⁾ COM(2021) 1054 final.

⁽⁸²⁾ Aangekondigd op 14 januari 2020 als onderdeel van de mededeling over het Europese Green Deal-investeringsplan.

⁽⁸³⁾ Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot oprichting van een sociaal klimaatfonds, (COM(2021) 568 final).

kwetsbare groepen te helpen hun afhankelijkheid van dure fossiele brandstoffen te verminderen door gebouwen efficiënter te maken, de verwarming en koeling van gebouwen koolstofvrij te maken (met inbegrip van de integratie van energie uit hernieuwbare bronnen) en de toegang tot duurzaam vervoer te verbeteren. Met het sociaal klimaatfonds wordt ook beoogd kwetsbare groepen te ondersteunen via nationale maatregelen, waarbij gerichte tijdelijke directe inkomenssteun wordt verleend, terwijl investeringsmaatregelen worden ingezet.

Wanneer de onderhandelingen over het “Fit for 55”-pakket zijn afgerond, zal er een nauw verband bestaan tussen de nationale energie- en klimaatplannen en de plannen van het sociaal klimaatfonds, omdat de nationale energie- en klimaatplannen het beleidskader schetsen waarbinnen het sociaal klimaatfonds zal functioneren. De plannen van het sociaal klimaatfonds worden afgestemd op de geplande hervormingen en de verbintenissen die de lidstaten in de nationale energie- en klimaatplannen zijn aangegaan. De plannen van het sociaal klimaatfonds zelf zijn gericht op concrete maatregelen en investeringen die door het sociaal klimaatfonds worden gefinancierd. Zij zorgen ook voor samenhang en het ontwikkelen van synergieën met de nationale energie- en klimaatplannen en andere desbetreffende EU-programma's en -instrumenten.

3.4.4 *Gemeenschappelijk landbouwbeleid*

De Commissie moedigt de lidstaten aan te streven naar synergie tussen de strategische GLB-plannen en de nationale energie- en klimaatplannen. Via hun nationale strategische GLB-plannen hebben de lidstaten steunregelingen ontworpen, die onder meer betrekking hebben op klimaat-, energie-, gezondheids- en biodiversiteitsdoelstellingen. De Commissie heeft aanbevelingen en opmerkingen geformuleerd met betrekking tot het nationale GLB-plan van elke lidstaat. Voorts hebben de lidstaten nationale maatregelen buiten de strategische GLB-plannen om vastgesteld of gepland die aan deze ambities kunnen bijdragen. Met deze doelstellingen voor ogen zijn de lidstaten verplicht hun strategische GLB-plannen opnieuw te beoordelen en, waar nodig, aan te passen zodra de ambitieuzere doelstellingen van de LULUCF-verordening en de gewijzigde verordening inzake de verdeling van de inspanningen (die nog moet worden aangenomen) in werking treden ⁽⁸⁴⁾. De lidstaten moeten hun nationale energie- en klimaatplannen en strategische GLB-plannen actualiseren en waar mogelijk synergieën tussen beide onderzoeken.

Het verband tussen de twee processen kan verder worden verbeterd dosor: i) het verhogen van de inspanningen om de gevolgen van landbouwbeleid en -maatregelen voor het verminderen van broeikasgas-emissies te beoordelen; ii) het verhogen van de koolstofverwijdering; en iii) het vaststellen van relevante hernieuwbare energiebronnen zoals biomethaan. De Commissie en het Europees Milieuagentschap organiseren capaciteitsopbouw als onderdeel van de activiteiten ter verbetering van de verslaglegging over klimaatbeleid en -maatregelen ⁽⁸⁵⁾.

3.4.5 *Cohesiebeleid*

De lidstaten wordt verzocht in hun geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen aandacht te besteden aan synergieën met bestaande planningsdocumenten die zijn opgesteld in het kader van het EU-cohesiebeleid voor 2021-2027. Het EU-cohesiebeleid (uitgevoerd via het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het Cohesiefonds, het Europees Sociaal Fonds Plus en het Fonds voor een rechtvaardige transitie) draagt bij tot het versterken van de economische, sociale en territoriale cohesie ⁽⁸⁶⁾.

In de periode 2021-2027 richt het cohesiebeleid (ter waarde van 392 miljard EUR aan EU-investeringen) zich op vijf beleidsdoelstellingen (waaronder een over een groene, koolstofarme transitie naar een klimaatneutrale economie) en de Europese Green Deal. Om in aanmerking te komen voor middelen uit het cohesiebeleid moeten de lidstaten partnerschapsovereenkomsten opstellen, gevolgd door operationele programma's. In de laatstgenoemde moet rekening worden gehouden met de nationale energie- en klimaatplannen en moeten de daarin geconstateerde uitdagingen worden aangepakt. De lidstaten moeten ook voldoen aan de randvoorwaarden, onder meer met betrekking tot een volledig nationale energie- en klimaatplan, energie-efficiëntie, renovatie van residentiële en niet-residentiële gebouwen en hernieuwbare energie.

3.5 *Een sterke analytische basis*

Betrouwbare geactualiseerde nationale plannen moeten blijken geven van een strategische visie en onderbouwd zijn met een degelijke en robuuste kwantitatieve analyse van de huidige en de verwachte situaties. Een sterke analytische basis zorgt er ook voor dat de verschillende delen van het plan uitgebreid en vergelijkbaar zijn. Het analytische gedeelte van de nationale energie- en klimaatplannen begint met de huidige situatie, inclusief prognoses met bestaande beleidslijnen en maatregelen ⁽⁸⁷⁾, die sinds de eerste nationale energie- en klimaatplannen aanzienlijk is geëvolueerd. In de afdeling “huidige situatie” van het geactualiseerde plan moet voor elk van de vijf dimensies van de energie-unie rekening worden gehouden met alle relevante wijzigingen op basis van de meest recente beschikbare informatie. Er moet met name rekening worden gehouden met de sociale en economische gevolgen van de COVID-19-pandemie, alsmede met de huidige geopolitieke situatie die van invloed is op de energieprijzen, en meer in het algemeen op de interne energiemarkt en de ontwikkelingen op het gebied van energiezekerheid en -emissies.

⁽⁸⁴⁾ Strategisch plan Verordening (EU) 2021/2115, artikel 120.

⁽⁸⁵⁾ Webinar over de evaluatie van broeikasgasbeleid en -maatregelen in de landbouw, juli 2022, zie <https://www.eionet.europa.eu/etcs/etc-cm/products/webinars-and-workshops/2021-webinar-on-the-evaluation-of-agricultural-greenhouse-gas-policies-and-measures>

⁽⁸⁶⁾ In de periode 2014-2020 was het de belangrijkste EU-financieringsbron voor investeringen in klimaat en energie, met bijna 70 miljoen EUR aan investeringen. Cohesiebeleid ter ondersteuning van de energie-unie, Europese structuur- en investeringsfondsen (europa.eu).

⁽⁸⁷⁾ Artikel 8 van de governanceverordening.

De lidstaten worden aangemoedigd gebruik te maken van de meest actuele modelleringsinstrumenten en -benaderingen. Met het oog op een consistente aanpak moeten de lidstaten voor de invoerprijzen van olie, gas en kolen en voor de koolstofprijzen in het kader van het EU-emissiehandelssysteem dezelfde kernparameters gebruiken als voor de verslaglegging uit hoofde van artikel 18 van de governanceverordening. De lidstaten moeten duidelijk verwijzen naar de bronnen die aan hun analyse ten grondslag liggen om de transparantie van de gebruikte gegevens te waarborgen. De Commissie verzoekt de lidstaten zoveel mogelijk gebruik te maken van officiële Europese statistieken.

3.5.1 Scenario's en tijdschema

In de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen wordt de huidige situatie beschreven⁽⁸⁸⁾ door broeikasgasprognoses van sectorale ontwikkelingen en prognoses voor andere dimensies van de energie-unie op te nemen, met bestaande maatregelen (d.w.z. een "WEM"-scenario) ten minste tot 2040, met inbegrip van 2030⁽⁸⁹⁾. Bovendien moeten de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen prognoses bevatten met aanvullende geplande beleidslijnen en maatregelen (d.w.z. een "WAM"-scenario)⁽⁹⁰⁾. Deze prognoses maken het mogelijk het effect van dergelijke geplande beleidslijnen en maatregelen te beoordelen en het effect ervan te vergelijken met dat van bestaande beleidslijnen en maatregelen, ten minste tot 2040⁽⁹¹⁾.⁽⁹²⁾ De lidstaten moeten ook beschrijven hoe bestaande en geplande beleidslijnen en maatregelen bijdragen tot de verwezenlijking van de in artikel 2, lid 1, van de Europese klimaatwet genoemde EU-doelstelling inzake klimaatneutraliteit⁽⁹³⁾.

Met de Europese klimaatwet worden de vereisten voor de prognoses van antropogene broeikasgasemissies⁽⁹⁴⁾ gewijzigd in een reeks van zes in plaats van vier toekomstige jaren die eindigen op nul of vijf, onmiddellijk volgend op het rapportagejaar. Aangezien de lidstaten overeenkomstig artikel 18 van de governanceverordening uiterlijk op 15 maart 2023 de prognoses inzake broeikasgasemissies tot 2050 moeten indienen, worden zij aangemoedigd in hun geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen de prognoses voor zowel de WEM- als de WAM-scenario's tot 2050 op te nemen, om te laten zien hoe de EU evolueert naar klimaatneutraliteit.

De lidstaten moeten een gedetailleerde beschrijving van de voor de definitieve scenario's en prognoses gebruikte aannames, parameters en methodieken openbaar maken, rekening houdend met statistische beperkingen, licentiebeperkingen voor commerciële gegevenssets en naleving van de voorschriften inzake gegevensbescherming⁽⁹⁵⁾. Daarbij moet zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van open access tools en gegevens ter bevordering van transparantie, validatie en vergelijkbaarheid van de resultaten.

3.5.2 Beoordelen van de gevolgen voor de economie, de samenleving en het milieu

In de geactualiseerde nationale plannen beoordelen de lidstaten de macro-economische gevolgen van de geplande beleidslijnen en maatregelen of groepen van beleidslijnen en maatregelen op nationaal en, in voorkomend geval, regionaal niveau. Waar mogelijk worden ook de gevolgen voor de gezondheid, het milieu, het concurrentievermogen, de werkgelegenheid, de vaardigheden en de samenleving beoordeeld. Dit omvat een vergelijking met de prognoses op basis van bestaande beleidslijnen en maatregelen of groepen van maatregelen⁽⁹⁶⁾ met specifieke aandacht voor de beoordelingen van de verdelingseffecten⁽⁹⁷⁾ en energiearmoede⁽⁹⁸⁾. De Commissie stelt regelmatig de resultaten van onderzoeksprojecten op dit gebied beschikbaar, waaronder macro- en micromodellen voor het beoordelen van de werkgelegenheid, de sociale en verdelingseffecten van de transitie naar schone energie of geopolitieke ontwikkelingen (bv. energieprijsscenario's)⁽⁹⁹⁾. Die elementen kunnen de actualisering van de nationale plannen ondersteunen.

De lidstaten worden aangemoedigd aandacht te besteden aan kwesties als mogelijke knelpunten in de gehele economie of in bepaalde sectoren, met name wat betreft energievoorziening, water en grondstoffen en de beschikbaarheid van arbeidskrachten en vaardigheden. Bovendien moet een beschrijving worden gegeven van de verwachte veranderingen in de sectorale samenstelling van de economie van de lidstaten, omdat bepaalde sectoren zullen krimpen, andere zullen opkomen en/of groeien en weer andere zullen transformeren. In dit verband moeten overwegingen inzake onderzoek, innovatie en concurrentievermogen van de sector schone energie worden opgenomen. Ook de positieve gevolgen van de energietransitie moeten volledig worden geëvalueerd.

⁽⁸⁸⁾ Overeenkomstig afdeling B van bijlage I bij de governanceverordening.

⁽⁸⁹⁾ Bijlage I, afdeling B, punt 4.2.1, punt ii, van de governanceverordening.

⁽⁹⁰⁾ Bijlage I, afdeling B.5 van de governanceverordening.

⁽⁹¹⁾ Ten minste tien jaar na de looptijd van het plan.

⁽⁹²⁾ Bijlage I, afdeling B, punt 5.1, punt i, van de governanceverordening.

⁽⁹³⁾ Artikel 8, lid 2, punt e), van de governanceverordening.

⁽⁹⁴⁾ Nationale energie- en klimaatplannen | Europese Commissie (europa.eu).

⁽⁹⁵⁾ Artikel 8, lid 3, van de governanceverordening.

⁽⁹⁶⁾ Artikel 8, lid 2, punt b), van de governanceverordening.

⁽⁹⁷⁾ Zie de mededeling over beoordelingen van de verdelingseffecten, (COM(2022) 494 final).

⁽⁹⁸⁾ Artikel 3, lid 3, punt d), van de governanceverordening.

⁽⁹⁹⁾ Zie bijvoorbeeld de GD-AMEDI- en de AMEDI+-projecten, gezamenlijk beheerd door DG EMPL en DG JRC. De belangrijkste resultaten van beide projecten worden gepresenteerd en toegankelijk gemaakt op een gezamenlijke projectwebsite.

De gevolgen voor het milieu die in de geactualiseerde plannen aan bod komen, moeten overeenstemmen met de bevindingen van de nationale voortgangsverslagen over energie en klimaat ⁽¹⁰⁰⁾. In de plannen moet ook aandacht worden besteed aan de huidige en toekomstige interacties tussen decarbonisatie en het verminderen van de uitstoot van verontreinigende stoffen (sanering). De verbanden tussen water, energie en klimaat spelen een cruciale rol bij het verwezenlijken van de doelstellingen van de energie-unie. Extreme gebeurtenissen zoals droogte en hoge temperaturen zorgen voor druk op de elektriciteitsnetwerken en hebben invloed op de werking van de centrales. Het lage waterpeil zorgt voor een verergering van de Europese energiecrisis en heeft gevolgen voor de opwekking van waterkracht en kernenergie en de binnenvaart. De lidstaten wordt verzocht te beschrijven welke gevolgen de geplande beleidslijnen en maatregelen in de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen hebben voor het waterbeheer (met inbegrip van droogte, overstromingen en de vraag naar water) en de aquatische ecosystemen, met name op het gebied van de dimensie “energiezekerheid”. De lidstaten worden aangemoedigd de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen te ontwikkelen in overeenstemming met de desbetreffende planningsdocumenten voor waterbeheer, zoals stroomgebiedbeheersplannen, overstromingsrisicobeheersplannen en droogtebeheersplannen.

De Commissie moedigt de lidstaten aan om de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen te ontwikkelen in nauwe samenhang met de actualisering van hun nationale programma's ter beheersing van de luchtverontreiniging ⁽¹⁰¹⁾. Vergeleken met de oorspronkelijke nationale energie- en klimaatplannen is er in de actualisering nog ruimte voor verbetering en aanscherping van de beoordeling van de gevolgen van geplande beleidslijnen en maatregelen voor de emissies van luchtverontreinigende stoffen. Als onderdeel van de geïntegreerde nationale voortgangsverslagen over energie en klimaat verstrekken de lidstaten ook informatie over de kwantificering van de gevolgen van beleidslijnen en maatregelen (of groepen van beleidslijnen en maatregelen) voor de luchtkwaliteit en op de emissies van luchtverontreinigende stoffen. Niettemin stelt een beoordeling in de nationale energie- en klimaatplannen de lidstaten in staat prioriteit te geven aan de maatregelen die de totale voordelen maximaliseren. Bovendien moeten de beleidslijnen en maatregelen stroken met de EU-biodiversiteitsstrategie ⁽¹⁰²⁾, het actieplan voor de circulaire economie ⁽¹⁰³⁾, het actieplan om de vervuiling tot nul terug te brengen ⁽¹⁰⁴⁾ en het Europees kankerbestrijdingsplan ⁽¹⁰⁵⁾.

De gevolgen voor het milieu die in de geactualiseerde plannen aan bod komen, moeten ook een beeld geven van de gevolgen van het klimaat- en energiebeleid voor biodiversiteit. Klimaatverandering en biodiversiteitsverlies hangen met elkaar samen. Het energie- en klimaatbeleid kan leiden tot synergieën maar ook tot trade-offs met biodiversiteit (bv. natuurherstel of op de natuur gebaseerde oplossingen om koolstofputten te vergroten versus ontbossing of aantasting van bossen om biomassa voor energie te produceren). Deze gevolgen moeten worden meegenomen en gekwantificeerd in de geactualiseerde nationale plannen.

3.5.3 Integreren en modelleren van de bijdrage van de circulaire economie aan de klimaattransitie

De lidstaten worden aangemoedigd in hun geactualiseerde nationale plannen de belangrijkste beleidslijnen en maatregelen op het gebied van de circulaire economie uiteen te zetten die van invloed zijn op de broeikasgasemissies, het energieverbruik en het gebruik van kritieke grondstoffen. De circulaire economie zorgt voor vermindering van afval (waaronder organisch afval, bron van methaanemissies) en het gebruik van onontgonnen hulpbronnen (waaronder energie en kritieke grondstoffen), wat zorgt voor minder broeikasgasemissies. Zo wordt werkgelegenheid gecreëerd in de nabijheid van de producten die moeten worden onderhouden, gerenoveerd of gedeeld ⁽¹⁰⁶⁾. Bovendien verbetert circulariteit de beschikbaarheid van grondstoffen, waardoor de afhankelijkheid van de Europese economie van invoer afneemt. De circulaire economie zorgt ook voor meer werkgelegenheid en kansen op verschillende vaardigheidsniveaus, ook voor vaak ondervetegenwoordigde groepen op de arbeidsmarkt, zoals vrouwen, personen met een handicap en kwetsbare groepen. In de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen moet worden verwezen naar de strategieën, actieplannen en wetgeving in verband met de circulaire economie met gevolgen voor energie en broeikasgasemissies. In de nationale energie- en klimaatplannen moet ook een raming worden gemaakt van de feitelijke en verwachte reducties van broeikasgasemissies die dankzij maatregelen in het kader van de circulaire economie worden bereikt, met behulp van beschikbare modelleringsinstrumenten.

De lidstaten moeten verslag uitbrengen over belangrijke beleidslijnen en maatregelen inzake afval en afvalwater die gericht zijn op het verminderen van methaanemissies. Deze verslagen moeten de kwantificering bevatten van de feitelijke of geraamde gevolgen van dergelijke beleidslijnen en maatregelen voor broeikasgasemissies. De lidstaten worden ook aangemoedigd informatie te verstrekken over de voor de raming van de gevolgen gebruikte modellen.

⁽¹⁰⁰⁾ Artikel 14, lid 4, van de governanceverordening.

⁽¹⁰¹⁾ Deze actualisering moet voor de meeste lidstaten in 2023 plaatsvinden, d.w.z. vier jaar na de vaststelling van het eerste nationale programma ter beheersing van de luchtverontreiniging, overeenkomstig artikel 6, lid 3, van Richtlijn 2016/2284 betreffende de vermindering van de nationale emissies van bepaalde luchtverontreinigende stoffen.

⁽¹⁰²⁾ COM(2020) 380 final.

⁽¹⁰³⁾ COM(2020) 98 final.

⁽¹⁰⁴⁾ COM(2021) 400 final.

⁽¹⁰⁵⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/non_communicable_diseases/docs/eu_cancer-plan_nl.pdf

⁽¹⁰⁶⁾ Actieplan voor een circulaire economie, (COM(2020) 98 final).

3.6 **Financieren van de energie- en klimaattransities: de investeringsbehoeften afstemmen op de beschikbare openbare en particuliere financiering**

De lidstaten worden aangemoedigd in hun geactualiseerde nationale plannen een alomvattend en consistent overzicht op te nemen van de publieke en private investeringen die nodig zijn voor het verwezenlijken van hun doelstellingen, streefcijfers en bijdragen op het gebied van energie en klimaat. Bij het indienen van de nationale plannen in 2020 hebben alle lidstaten de energie-investeringsbehoeften uiteengezet, waaronder een uitsplitsing naar sector. Niet alle lidstaten bestreken echter de investeringsbehoeften voor alle vijf dimensies van de energie-unie of gaven een volledig overzicht van de investeringsbehoeften voor de klimaattransitie, met inbegrip van maatregelen voor klimaatadaptatie. Bovendien waren de methoden en modellen die werden gebruikt om de verschillende cijfers te presenteren vaak niet consistent. De verschillen in aanpak en diepgang van de analyse maakten het moeilijk om de investeringsramingen van alle nationale plannen met elkaar te vergelijken. Hierdoor was er onvoldoende voorspelbaarheid voor investeerders en werd de algemene robuustheid van de nationale plannen aangetast.

Om een consistent overzicht tussen investeringsbehoeften en financiering te waarborgen, worden de lidstaten aangemoedigd het overzicht op het niveau van elke individuele beleidslijn of maatregel of groep van beleidslijnen en maatregelen te consolideren. Voor elk daarvan wordt informatie verstrekt over de verwachte investering en de financiering ervan door de overheid (nationaal en EU-niveau) en de particuliere sector. Het model in bijlage XIII betreffende de voortgang bij de financiering van het nationale voortgangsverslag over energie en klimaat kan worden gebruikt als verslagleggingsstructuur.

3.6.1 *Ramen van investeringsbehoeften*

De lidstaten verstrekken in hun geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen gegevens over de investeringsvolumes die zij verwachten nodig te hebben voor de geplande beleidslijnen en maatregelen ⁽¹⁰⁷⁾. De Commissie verzoekt de lidstaten een overzicht te geven van de financieringsbronnen voor het uitvoeren van geplande essentiële beleidslijnen en maatregelen of groepen van beleidslijnen en maatregelen (zie afdeling 3.6.2). Voor reeds aangenomen en uitgevoerde beleidslijnen en maatregelen moeten de lidstaten een overzicht geven van de geraamde initiële investeringen en, indien beschikbaar, van de werkelijke investeringen, waarbij, waar mogelijk, gebruik wordt gemaakt van via de nationale voortgangsverslagen over energie en klimaat verzamelde informatie. Indien mogelijk moet dit overzicht worden uitgesplitst naar belangrijke beleidslijnen en maatregelen of groepen van beleidslijnen en maatregelen. Een goede analytische basis helpt bij het vaststellen van de investeringsbehoeften. Die behoeften kunnen op verschillende manieren worden geraamd met behulp van complementaire top-down- of bottom-upbenaderingen. De top-downbenadering is het meest geschikt om alternatieve beleidsscenario's te vergelijken, terwijl de bottom-downbenadering helpt de behoeften aan individuele investeringen en hervormingen op te sporen.

Kader 8: goede praktijken voor het beschrijven van de geraamde investeringsbehoeften

De lidstaten worden met het oog op meer transparantie vooral aangemoedigd de volgende elementen in hun bijgewerkte nationale energie- en klimaatplannen op te nemen:

- een beschrijving van de voor de berekening van de ramingen gebruikte methode;
- een beschrijving van het basisscenario (d.w.z. een scenario *zonder* de extra investering);
- een duidelijke aanduiding van datgene waarnaar de cijfers verwijzen (bv. cumulatieve dan wel jaarlijkse extra investeringen, nominale dan wel gediscoteerde waarden) en eventueel de soorten investeringen (bv. kapitaal, duurzame goederen, bedrijfskosten);
- een uitsplitsing van de investeringen volgens welomschreven groepen van belangrijke beleidslijnen en maatregelen, mogelijk de vijf dimensies van de energie-unie en/of sectoren overeenkomstig de geïntegreerde verslaglegging van de voortgang;
- gegevens over het investeringsvolume dat naar verwachting wordt teweeggebracht en nodig zal zijn om elke beleidslijn en maatregel te verwezenlijken en over de financieringsbron (publiek (nationaal, EU, met inbegrip van de herstel en veerkrachtfaciliteit) en particulier – indien beschikbaar);
- het basisjaar van de investeringswaarde en de relatieve disconteringsvoet.

⁽¹⁰⁷⁾ Bijlage I, afdeling B, punt 5.3, punt i), van de governanceverordening.

3.6.2 Openbare en particuliere financiering

De lidstaten worden aangemoedigd in de geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen de financiering van elk beleid en elke maatregel zowel kwantitatief als kwalitatief te beschrijven. Dit omvat informatie over de wijze waarop de EU- en nationale financieringsinstrumenten worden gebruikt ⁽¹⁰⁸⁾. Bijvoorbeeld hoe programma's uit de EU-begroting, zoals de herstel en veerkrachtfaciliteit, inkomsten uit het EU-ETS (waaronder het moderniseringsfonds, het Innovatiefonds en de opbrengsten van nationale emissierechtenveilingen) en andere nationaal beschikbare middelen moeten worden gebruikt. Aangezien verschillende EU- en nationale instrumenten elkaar kunnen aanvullen, worden de lidstaten aangemoedigd te beschrijven hoe zij kostenefficiënte synergieën en gemengde oplossingen voor openbare financiële steun hebben gecreëerd, hoe dubbele financiering wordt vermeden en hoe overheidsinstrumenten naar verwachting verdere particuliere investeringen zullen aantrekken.

De lidstaten wordt verzocht de rol te beschrijven die ontwikkelingsbanken spelen bij het financieren van energie- en klimaatinvesteringen en bij het aantrekken van particulier kapitaal. Zo heeft de Europese Investeringsbank als de "klimaatbank" van de EU (zowel binnen de EU als bij haar wereldwijde activiteiten) een reeks doelstellingen vastgesteld: 50 % van haar activiteiten zal tegen 2025 klimaatactie en milieuduurzaamheid ondersteunen; al haar financiering sinds eind 2020 is afgestemd op de Overeenkomst van Parijs; en zij heeft zich ten doel gesteld in het lopende decennium ten minste 1 biljoen EUR vrij te maken voor klimaat- en milieuprojecten.

De geactualiseerde nationale energie- en klimaatplannen moeten ook een overzicht geven van de mate waarin de particuliere sector naar verwachting de geplande beleidslijnen en maatregelen zal financieren. Zo moeten de lidstaten voor energie-efficiëntie gedetailleerde informatie verstrekken over het verwachte volume van particuliere investeringen en over de opname door consumenten van leningsproducten voor energie-efficiëntie (groene leningen, hypotheekleningen voor energie-efficiëntie).

4 Een iteratief proces met de Commissie en de weg vooruit

De Commissie verwacht dat alle lidstaten het tijdschema van artikel 14 van de governanceverordening naleven. Gezien de hogere ambities en de beperkte resterende tijd tot 2030 moeten de lidstaten prioriteit geven aan het opstellen van de ontwerpversie van de definitieve geactualiseerde nationale plannen.

De Commissie zet zich volledig in om de lidstaten te ondersteunen bij het actualiseren van de nationale energie- en klimaatplannen. De Commissie houdt met name op technisch niveau contact met de lidstaten om te zorgen voor verdere diepgaande uitwisselingen en aanvullende bijzonderheden over specifieke aspecten van deze richtsnoeren. De Commissie brengt relevante werkgroepen bijeen, organiseert bilaterale uitwisselingen en neemt deel aan sectorale en regionale bijeenkomsten ter ondersteuning van een goede samenwerking tijdens het hele proces.

Naast de regelmatige uitwisselingen gebruikt de Commissie verschillende instrumenten, waaronder het Europees Semester en het instrument voor technische ondersteuning, alsook verschillende ondersteunende maatregelen en studies, zoals steuncontracten voor het opstellen en beoordelen van de actualisering van de nationale energie- en klimaatplannen. Wanneer de lidstaten de ontwerpversie van hun geactualiseerde nationale plannen ⁽¹⁰⁹⁾ hebben ingediend, zal de Commissie ze beoordelen en kan zij de lidstaten landspecifieke aanbevelingen doen, zoals bepaald in de governanceverordening.

Als onderdeel van het iteratieve proces tussen de lidstaten en de Commissie toetst de Commissie de nationale energie- en klimaatplannen aan de eisen van de governanceverordening en houdt daarbij ten volle rekening met de richtsnoeren in dit document. De Commissie gaat met name na of de door de lidstaten vastgestelde doelstellingen, streefcijfers en bijdragen toereikend zijn voor de collectieve verwezenlijking van de energie-unie, met inbegrip van die in de desbetreffende wetgeving waarover momenteel wordt onderhandeld en bij de beoordeling van de individuele plannen.

⁽¹⁰⁸⁾ De Stand van de energie-unie 2022, (COM(2022) 547 final) bevat een lijst van de beschikbare EU-financieringsinstrumenten.

⁽¹⁰⁹⁾ Artikel 31 van de governanceverordening.

Tabel 1

belangrijkste doelstellingen, streefcijfers en bijdragen en beleidslijnen en maatregelen in wetgeving, strategieën en voorstellen

Opmerking: deze tabel is niet allesomvattend, maar geeft een overzicht van de belangrijkste elementen die bij het actualiseren van de nationale energie- en klimaatplannen in aanmerking moeten worden genomen.

Initiatief	Referentie	Type	Doelstellingen en streefcijfers	Beleidslijnen en maatregelen
Europese Green Deal Europese klimaatwet	COM(2019) 640 final Verordening (EU) 2021/1119	Mededeling Aangenomen wetgeving	— Klimaatneutraliteit op EU-niveau tegen 2050. — De doelstelling van de EU inzake de beperking van broeikasgasemissies voor 2030 verhogen tot ten minste 50 % en zelfs tot 55 %.	n.v.t.
Energie voor een klimaatneutrale economie: een EU-strategie voor een geïntegreerd energiesysteem	COM(2020) 299 final	Mededeling	— Geen bijkomende doelstellingen	Maatregelen om: — de integratie van energiesystemen te gebruiken om het elektriciteitsnet in evenwicht te brengen en de integratie van hernieuwbare elektriciteit te waarborgen; — de verwarmings- en de elektriciteitssector met elkaar te verbinden tot waarborging van een betere integratie van hernieuwbare energiebronnen in beide sectoren; — de verschillende sectoren van eindgebruik en de energiesector met elkaar te verbinden om het gebruik van afvalwarmte te waarborgen; — de toegang tot gegevens voor gebruikers van elektrische voertuigen te waarborgen.
Een waterstofstrategie voor een klimaatneutraal Europa	COM(2020) 301 final	Mededeling	— 6 GW aan hernieuwbare elektrolyse-installaties in de EU tegen 2024 en 40 GW aan hernieuwbare elektrolyse-installaties tegen 2030.	n.v.t.
Aanbeveling van de Commissie over energietoelagen	COM(2020) 9600 final	Mededeling	— Geen bijkomende doelstellingen	Maatregelen om: — energietoelagen te verminderen en/of te verlichten door middel van energie-efficiëntie; — de toegang tot energie veilig te stellen voor alle groepen consumenten, met name de meest kwetsbare.
EU-strategie over de benutting van het potentieel van hernieuwbare offshore- energie met het oog op een klimaatneutrale toekomst	COM(2020) 741 final	Mededeling	— Geïnstalleerde capaciteit van ten minste 60 GW aan offshore-windenergie en ten minste 1 GW aan oceaanenergie tegen 2030, met het oog op 300 GW en 40 GW tegen 2050. — De lidstaten moeten de doelstellingen van de ontwikkeling van offshore hernieuwbare energie opnemen in hun nationale maritieme ruimtelijke plannen.	n.v.t.

Een klimaatveerkrachtig Europa tot stand brengen – de nieuwe EU-strategie voor aanpassing aan de klimaatverandering	COM(2021) 82 final	Mededeling	— Een klimaatveerkrachtige samenleving, die volledig is aangepast aan de onvermijdelijke gevolgen van de klimaatverandering.	— De strategie bevat 48 verbintenissen inzake openbaar beleid — Uitrol van op de natuur gebaseerde oplossingen om het klimaatrisico en de gezondheidsbedreigingen te helpen verminderen, het klimaat beter te beschermen en de toegang tot zoet water veilig te stellen. — Droogtebeheersplannen, maatregelen voor het verhogen van de waterretentiecapaciteit van de bodem en veilig waterhergebruik.
Fit for 55: de EU-klimaatdoelstelling voor 2030 bereiken op weg naar klimaatneutraliteit	COM(2021) 550 final	Mededeling	n.v.t. (doelstellingen staan in begeleidende voorstellen)	n.v.t. (maatregelen staan in begeleidende voorstellen)
Herschikte richtlijn energie-efficiëntie ⁽¹⁾	COM(2021) 558 final	Wetgevingsvoorstel	— Doelstelling op EU-niveau van 9 % energie-efficiëntie in 2030 en de herziene bijdragen van de lidstaten aan deze doelstelling. — Energiebesparingsverplichting – deelsestreefcijfer voor energiebesparing afkomstig van energiearmoede en betaalbare sociale huisvesting. — Doelstelling inzake het verminderen van het totale energieverbruik van alle overheidsinstanties. — Verplichting om alle openbare gebouwen te renoveren tot bijna-nul-emissiegebouwen.	— Maatregelen die het “energie-efficiëntie-eerstbeginsel” weer spiegelen. — Maatregelen voor het wegnemen van belemmeringen voor energie-efficiënte overheidsopdrachten. — Lijst van overheidsinstanties die moeten bijdragen aan de doelstelling inzake het verminderen van het totale energieverbruik van overheidsinstanties. — Maatregelen voor het verwezenlijken van de verplichting tot energiebesparing. — Maatregelen betreffende de sectoren energietransformatie, -distributie en -transmissie, waaronder efficiënte infrastructuur voor stadsverwarming en -koeling. — Maatregelen ter bevordering van energie-audits en energiebeheersystemen. — Uitgebreide beoordeling van verwarming en koeling (van toepassing op het definitieve nationale energie- en klimaatplan 2024). — Maatregelen voor het bevorderen en vergemakkelijken van een efficiënt energiegebruik door eindafnemers en eindgebruikers. — Maatregelen om overheidsinstanties aan te moedigen energieprestatiecontracten te gebruiken voor de renovatie van grote gebouwen. — Maatregelen ter bevordering van energiediensten in de overheidssector. — Certificering en/of gelijkwaardige kwalificatieregelingen voor beroepen op het gebied van energie-efficiëntie. — Financiering van energie-efficiëntieprogramma's en -regelingen.

Herziening van de richtlijn hernieuwbare energie (belangrijkste) [1]	COM(2021) 557 final	Wetgevingsvoorstel	— De naar boven bijgestelde doelstelling van 40 % hernieuwbare energiebronnen op EU-niveau in 2030 en de herziene bijdragen van de lidstaten aan deze doelstelling. — De naar boven bijgestelde doelstelling inzake broeikasgasintensiteit en -reductie in de vervoerssector. — Het naar boven bijgestelde deelstreefcijfer voor geavanceerde biobrandstoffen voor 2025 en 2030. — De nieuwe deelstreefcijfers voor hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong in de vervoerssector. — De nieuwe jaarlijkse toename van het aandeel hernieuwbare energie in verwarming en koeling, met inbegrip van het bindende deel van de toename en de vrijwillige verhoging van de tarieven van de lidstaten. — De naar boven bijgestelde indicatieve jaarlijkse toename van stadsverwarming en -koeling — De nieuwe indicatieve benchmarks voor het aandeel hernieuwbare energie in de nationale bouwsector in 2030. — De nieuwe indicatieve jaarlijkse toename van het aandeel van hernieuwbare energiebronnen in de industrie voor de periode 2021-2030. — De nieuwe doelstelling voor hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong in de industrie voor 2030 en 2035.	— Gezamenlijke projecten voor duurzame energieproductie (artikel 9). — Certificeringsregelingen voor ontwerpers en installateurs van duurzame energiebronnen (artikel 18). — Maatregelen inzake systeemintegratie (artikelen 20 en 20 bis). — Maatregelen ter verwezenlijking van de jaarlijkse gemiddelde stijging van het aandeel hernieuwbare energiebronnen in verwarming en koeling overeenkomstig artikel 24, leden 1 en 2, en de maatregelen uit de lijst van artikel 23, lid 4. — Beoordeling van het nationale potentieel voor energie uit hernieuwbare bronnen (artikel 23, lid 1 bis). — Maatregelen ter verwezenlijking van de jaarlijkse gemiddelde toename van het aandeel hernieuwbare energie in stadsverwarming en -koeling. — Maatregelen voor het vergroten van het aandeel van hernieuwbare energiebronnen in koeling en stadskoeling. — Kader voor het mogelijk maken van sectorale integratie tussen energienetwerken. — Kredietmechanisme in het kader van de vervoersverplichting (artikel 25). — Maatregelen in verband met de duurzaamheidscriteria, onder meer betreffende no-go-areas voor bosbiomassa. — Maatregelen ter waarborging van het cascadebeginsel voor biomassa.
Beperking van de methaanemissies in de energiesector	COM(2021) 805 final	Wetgevingsvoorstel	n.v.t.	— Plannen voor vermindering van methaanemissies en meting van gesloten methaanmijnen en inactieve putten.
Mechanisme voor koolstofcorrectie aan de grens	COM(2021) 564 final	Wetgevingsvoorstel	— Het aanpakken van broeikasgasemissies die zijn ingebed in specifieke goederen, bij de invoer van die goederen in het douanegebied van de EU, teneinde het risico van koolstoflekkage te voorkomen.	n.v.t.

Herziening van de energiebelastingrichtlijn	COM(2021) 563 final	Wetgevingsvoorstel	— Ervoor zorgen dat duidelijke regels inzake de belasting op energieproducten en elektriciteit blijven bijdragen tot de soepele werking van de interne markt en tegelijkertijd zorgen dat de belasting het effect ervan op het milieu en de gezondheid beter weerspiegelt	— Maatregelen om belastingen op energieproducten en elektriciteit overeenkomstig de richtlijn in te voeren.
Zorgen voor een gelijk speelveld voor duurzaam luchtvervoer (RefuelEU Luchtvaart) ⁽²⁾	COM(2021) 561 final	Wetgevingsvoorstel	— Duurzame vliegtuigbrandstoffen moeten in 2025 2 %, in 2030 5 % en in 2050 63 % van de vliegtuigbrandstof uitmaken.	n.v.t.
Het gebruik van hernieuwbare en koolstofarme brandstoffen in de zeevaart (FuelEU Zeevaart) ⁽²⁾	COM(2021) 562 final	Wetgevingsvoorstel	— De grenswaarde voor de broeikasgasintensiteit van de energie die wordt gebruikt aan boord van een schip. — De verplichting om in havens walstroom of emissievrije technologie te gebruiken.	n.v.t.
De uitrol van infrastructuur voor alternatieve brandstoffen ⁽²⁾ ⁽³⁾	COM(2021) 559 final	Wetgevingsvoorstel	— Bindende nationale streefcijfers voor de EU-brede uitrol van voldoende infrastructuur voor alternatieve brandstoffen voor wegvoertuigen, vaartuigen en stilstaande luchtvaartuigen.	n.v.t.
Emissiehandelssysteem (ETS) (belangrijkste) – met inbegrip van zeevaart, gebouwen en vervoer	COM(2021) 551 final	Wetgevingsvoorstel	— Bijdrage van -61 % in 2030 ten opzichte van 2005 afkomstig van de sectoren die onder het EU-ETS vallen. — Een emissiereductie van 43 % tegen 2030 ten opzichte van 2005 voor de sectoren gebouwen en wegvervoer.	— Koolstofprijsstelling en klimaatfinanciering via emissierechtenveilingen, het moderniseringsfonds en het Innovatiefonds, samen met de marktstabiliteitsreserve (MSR) als instrument om de stabiliteit van de koolstofmarkt te waarborgen.
ETS Marktstabiliteitsreserve	COM(2021) 571 final	Wetgevingsvoorstel	— Handhaving van de huidige parameters van de MSR na 2023 om de voorspelbaarheid van de markt te waarborgen: een opnamepercentage van 24 % en opname van minimaal 200 miljoen emissierechten in de reserve.	n.v.t.

ETS-luchtvaart	COM(2021) 552 final	Wetgevingsvoorstel	— De gratis emissierechten voor de luchtvaart geleidelijk afschaffen tot 100 % in 2027, en de totale hoeveelheid luchtvaartemissierechten consolideren op het huidige niveau door de lineaire verminderingsfactor van het ETS toe te passen.	n.v.t.
ETS wat betreft melding over CORSIA	COM(2021) 567 final	Wetgevingsvoorstel	n.v.t.	n.v.t.
Sociaal Klimaatfonds	COM(2021) 568 final	Wetgevingsvoorstel	n.v.t.	— Nationaal sociaal klimaatplan. — Maatregelen om de energie-efficiëntie van gebouwen te verhogen. — Maatregelen om verwarming en koeling van gebouwen meer koolstofvrij te maken. — Maatregelen ter verbetering van de toegang tot emissievrije en emissiearme mobiliteit en emissiearm vervoer.
Fonds voor een rechtvaardige transitie	Verordening (EU) 2021/1056	Aangenomen wetgeving	n.v.t.	— Uit hoofde van artikel 8 gesteunde activiteiten.
Herziening van de verordening inzake de verdeling van de inspanningen	COM(2021) 555 final	Wetgevingsvoorstel	— Verhoging van de EU-doelstelling voor de vermindering van broeikasgasemissies tegen 2030 in sectoren met gedeelde inspanningen tot 40 % ten opzichte van de niveaus van 2005, en opsplitsing van de EU-streefcijfers in bindende nationale toewijzingen.	n.v.t.
Herziening van de verordening inzake landgebruik, verandering in landgebruik en bosbouw	COM(2021) 554 final	Wetgevingsvoorstel	— Verhoging van het EU-streefcijfer voor koolstofverwijdering tegen 2030 in de sector landgebruik, verandering in landgebruik en bosbouw tot 310 miljoen ton en nationale bindende streefcijfers voor 2026-2030. — Streven naar klimaatneutraliteit voor 2035 in de landsector.	— Geïntegreerde mitigatieplannen voor de landsector. — Verband met biodiversiteit en natuurherstel.
CO ₂ voor auto's en bestelwagens	COM(2021) 556 final	Wetgevingsvoorstel	— Personenauto's: streefcijfer voor het gehele EU-wagenpark voor 2030 gelijk aan een vermindering van 37,5 % van het streefcijfer in 2021. de doelstelling voor 2035 is een vermindering van 100 %. — Bedrijfsvoertuigen: streefcijfer voor het gehele EU-wagenpark voor 2030 gelijk aan een vermindering van 31 % van het streefcijfer in 2021. de doelstelling voor 2035 is een vermindering van 100 %.	n.v.t.

Herschikte richtlijn energieprestatie van gebouwen	COM(2021) 802 final	Wetgevingsvoorstel	— Nationaal vastgestelde streefcijfers met het oog op de totstandbrenging van een zeer energie-efficiënt en koolstofvrij gebouwenbestand en de transformatie van bestaande gebouwen tot emissievrije gebouwen tegen 2050. — Nieuwe minimumnormen voor energieprestaties. — Actualisering van de definitie van bijna-energie neutraal gebouw voor nieuwe en bestaande gebouwen.	— Nationaal plan voor de renovatie van gebouwen. — Maatregelen ter ondersteuning van de naleving van de minimumnormen voor energieprestaties (artikel 9, lid 3).
Waterstof/gas Herziening van de verordening	COM(2021) 804 final	Wetgevingsvoorstel	n.v.t.	— Preventieve en noodmaatregelen voor de zekerheid op het vlak van aardgasvoorziening. — Cyberveiligheidsmaatregelen.
Waterstof/gas Herziening van de richtlijn	COM(2021) 803 final	Wetgevingsvoorstel	n.v.t.	— Maatregelen die een waterstofmarkt mogelijk maken, met name de infrastructuur. — Maatregelen inzake consumentenrechten voor waterstof.
Aanbeveling inzake het garanderen van een rechtvaardige transitie naar klimaatneutraliteit	2022/C 243/04	Aanbeveling van de Raad	— Ervoor zorgen dat de transitie van de Unie naar een klimaatneutrale en ecologisch duurzame economie tegen 2050 rechtvaardig verloopt en niemand aan zijn lot overlaat.	— Uitgebreide en consistente beleidspakketten over: a) actieve ondersteuning van hoogwaardige werkgelegenheid; b) onderwijs, opleiding en een leven lang leren; c) billijke belastingstelsels en sociale bescherming; d) toegang tot essentiële diensten/huisvesting.
Voorzieningszekerheid en betaalbare energieprijzen: opties voor onmiddellijke maatregelen en voorbereiding op de volgende winter	COM(2022) 138 final	Mededeling	n.v.t.	— Financiële compensatie voor zakelijke en particuliere klanten zoals inkomenssteun, lagere belasting, aggregatiemodel. — Vaste prijs voor generatoren.
Verplichtingen inzake gasopslag	Verordening (EU) 2022/1032	Verordening	— Minimaal 80 % gasopslag tegen 1 november 2022, oplopend tot 90 % in de daaropvolgende jaren. — Nationale doelstellingen ter vergroting van de flexibiliteit van energiesystemen, waaronder energieopslag.	— Maatregelen om ervoor te zorgen dat de vultrajecten en -doelstellingen in de volgende jaren worden gehaald en dat de ondergrondse opslaginstallaties worden gevuld. — Maatregelen voor coördinatie met de lidstaten.

RepowerEU-plan	COM(2022) 230 final	Mededeling	— Nationale doelstellingen om de Russische gasinvoer af te bouwen. — Nationale doelstellingen inzake diversificatie van energiebronnen en levering uit niet-EU-landen. — Nationale doelstellingen om de Russische fossiele brandstoffen te vervangen door het gebruik van binnenlandse energiebronnen, met name hernieuwbare energie en gassen met een laag koolstofgehalte. — Streefdoelen voor het produceren van hernieuwbare gassen, met name door het stimuleren van methaanproductie tot 35 miljard kubieke meter tegen 2030. — Streefcijfers voor waterstofproductie.	— Herziene preventieve actieplannen en noodplannen. — Diversificatie van de aanvoerroutes voor gas en olie. — Diversificatie van verwarmingsbronnen. — Solidariteitsmechanismen tussen de lidstaten. — Maatregelen ter bevordering van regionale samenwerking en betrekkingen met internationale partners. — Beleidslijnen en maatregelen om de voorwaarden te scheppen voor een verschuiving van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare en koolstofarme gassen, met name duurzaam biomethaan en hernieuwbare waterstof.
EU “Bespaar energie”	COM(2022) 240 final	Mededeling	n.v.t.	— Maatregelen ter vermindering van de vraag op korte termijn. — Maatregelen ter versterking van de energie-efficiëntie zoals uiteengezet in afdeling 3.2 van de mededeling. — Maatregelen om de energie-efficiëntie in de vervoerssector te verhogen en de overschakeling op efficiënte hernieuwbare initiatieven aan te moedigen. — Financieringsmaatregelen voor dergelijke investeringen.
EU-strategie voor zonne-energie	COM(2022) 221 final	Mededeling	— Fotovoltaïsche capaciteit van de EU op bijna 600 GW tegen 2030. — Nationale doelstellingen om in elke gemeente met meer dan 10 000 inwoners een hernieuwbare-energiegemeenschap op te richten.	— Maatregelen om effectief zelfverbruik in appartementsgebouwen mogelijk te maken (uitvoering van richtlijn hernieuwbare energie II). — Maatregelen om te waarborgen dat energiearme huishoudens en kwetsbare consumenten toegang hebben tot zonne-energie. — Investeringskader en actie om investeringen in zonne-energie in combinatie met renovaties, opslag en warmtepompen te versnellen. — Maatregelen om administratieve belemmeringen voor kostenefficiënte uitbreidingen van reeds geïnstalleerde systemen weg te nemen. — Maatregelen ter ondersteuning van de toepassing van geïntegreerde zonnepanelen zowel bij nieuwbouw als bij renovatie. — Maatregelen om ongerechtvaardigde belemmeringen voor de ontwikkeling van hernieuwbare-energiegemeenschappen en energiegemeenschappen van burgers te beoordelen en weg te nemen. — Maatregelen om belemmeringen voor de uitrol van innovatieve vormen van zonne-energie op te heffen.

De externe energiebetrokkenheid van de EU in een veranderende wereld	JOIN(2022) 23 final	Mededeling	n.v.t.	— Maatregelen om de EU voor te bereiden op de handel in hernieuwbare waterstof, met prioriteit voor de energie- en waterbehoeften van de plaatselijke bevolking. — Maatregelen om de beschikbaarheid van en de toegang tot financiering voor investeringen in energie-efficiëntie en energiebesparingen vergemakkelijken.
Wijzigingen van de richtlijn hernieuwbare energie, de richtlijn energieprestatie van gebouwen en de richtlijn energie-efficiëntie	COM(2022) 222 final	Wetgevingsvoorstel	— Het tot 45 % opgetrokken streefcijfer van de EU voor hernieuwbare energiebronnen voor 2030. — Het streefcijfer van de EU voor energie-efficiëntie voor 2030 van 13 % en de herziene bijdragen van de lidstaten aan deze doelstelling. — Nationale doelstellingen inzake de vaststelling van “go-to-areas”.	— In kaart brengen van de gebieden die nodig zijn om de nationale bijdragen aan het streefcijfer van de EU voor hernieuwbare energie voor 2030 te halen. — Maatregelen inzake hernieuwbare go-to-areas. — Maatregelen voor het naleven van de termijnen voor het verlenen van vergunningen. — Maatregelen ter beperking van de termijn voor het toestaan van installaties voor zonne-energie op daken (herziening REDII). — Maatregelen om ervoor te zorgen dat nieuwe gebouwen klaar zijn voor zonne-energie en om zonne-energie verplicht te stellen voor bepaalde categorieën van gebouwen (herziening van de REPG).
Aanbeveling inzake vergunningsprocedures en stroomafnameovereenkomsten	C(2022) 3219 final	Aanbeveling	— Nationale doelstellingen en streefcijfers voor bij- en omscholing van personeel om de vaardigheidskloof te dichten van personeel dat zich bezighoudt met vergunningverleningsprocedures en milieubeoordelingen. — Langetermijntrajecten voor de geplande uitbreiding van hernieuwbare energie.	Maatregelen om: — de vergunningsprocedures te versnellen en te vereenvoudigen; — de regelingen voor gemeenschappen op het gebied van hernieuwbare energie te vereenvoudigen; — de vergunningsprocedure te stroomlijnen en een one-stop-shop op te zetten; — gedigitaliseerde procedures op te zetten; — milieuprocedures te stroomlijnen; — het heropwekken van bestaande hernieuwbare energie te vereenvoudigen; — innovatieve projecten aan te moedigen; — stroomafnameovereenkomsten voor bedrijfsvermogen te vergemakkelijken.
Richtsnoeren inzake vergunningsprocedures en stroomafnameovereenkomsten	SWD(2022) 149 final	Richtsnoeren	— Hetzelfde als voor de aanbeveling inzake vergunningen.	— Hetzelfde als voor de aanbeveling inzake vergunningen.
Wijziging van de herstel en veerkrachtfaciliteit (hoofdstukken over REPowerEU)	COM(2022) 231 final	Wetgevingsvoorstel	n.v.t.	— Hoofdstuk over REPowerEU opnemen in het herstel- en veerkrachtplan.
Richtsnoeren voor herstel- en veerkrachtplannen in het kader van REPowerEU	C(2022) 3300 final	Mededeling van de Commissie	n.v.t.	— Nieuwe maatregelen die bijdragen tot de doelstellingen van REPowerEU (lijst van mogelijke investeringen en hervormingen in de mededeling).

Gas besparen om de winter goed door te komen	COM(2022) 360 final	Mededeling	— Nationale doelstellingen om het plan ter vermindering van de vraag naar gas met 15 % te verwezenlijken.	— Maatregelen ter vermindering van verwarming en koeling in gebouwen. — Maatregelen om gas te besparen bij de productie van elektriciteit en warmte. — Maatregelen ter bevordering van de overschakeling op andere brandstoffen in de industrie.
Gecoördineerde maatregelen ter reductie van de gasvraag	Verordening (EU) 2022/1369	Verordening	— Vermindering van het nationale gasverbruik van 1 augustus 2022 tot en met 31 maart 2023 met ten minste 15 % ten opzichte van het gemiddelde gasverbruik van 1 augustus tot en met 31 maart in de vijf opeenvolgende jaren.	n.v.t.
Noodinterventie in verband met de hoge energieprijzen	COM(2022) 473 final	Wetgevingsvoorstel	— Vermindering van het elektriciteitsverbruik met 10 % ten opzichte van de referentieperiode. — Vermindering van het elektriciteitsverbruik tijdens piekuren met 5 %.	— Maatregelen om het gebruik van stroomafnameovereenkomsten voor duurzame energie te versnellen, met name door kmo's.
Digitalisering van het energiesysteem EU-actieplan	COM(2022) 552 final	Mededeling	n.v.t.	Maatregelen om: — verhogen van de onderzoeks- en innovatie-investeringen in digitale oplossingen voor energie, met inbegrip van schaalvergroting; — meer te investeren in het ontwikkelen, inzetten, testen en proefdraaien van digitale oplossingen voor energie en de marktintroductie daarvan; — meer te investeren in de slimheid van het elektriciteitsnet; — de integratie van energiesystemen en de planning van digitale infrastructuur te bevorderen, bijvoorbeeld door hergebruik van afvalwarmte van datacentra — Alle opties van openbare netwerken (met name 5G-bases) en f-spectrumbanden verkennen voor energienetwerkoplossingen die connectiviteit in heel Europa vereisen — consumenten mondiger te maken, hun digitale vaardigheden verbeteren en hen slimme energiediensten aanbieden; — de koolstofvoetafdruk van informatie- en communicatietechnologieën aan te pakken; — de samenwerking tussen spelers op de energiemarkt en digitaal gebied te bevorderen en synergieën tussen de energie- en de digitale agenda's tot stand te brengen.

⁽¹⁾ In COM(2022) 222 final (zie elders in de tabel) is voorgesteld sommige streefcijfers in dit voorstel verder te verhogen.

⁽²⁾ Voorstel met een andere rechtsgrondslag dan de governanceverordening. De lidstaten moeten zorgen voor samenhang tussen het nationale energie- en klimaatplan en de doelstellingen/streefcijfers, en de beleidslijnen en maatregelen om die te bereiken, zoals vereist in dit voorstel. De lidstaten worden aangemoedigd met dit voorstel verband houdende beleidslijnen en maatregelen in het nationale energie- en klimaatplan op te nemen indien zij belangrijke klimaat- en energieaspecten hebben.

⁽³⁾ De lidstaten moeten zorgen voor samenhang tussen het nationale energie- en klimaatplan en het nationale beleidskader in dit verordeningvoorstel.